Rıfat Ilgaz

ÖKSÜZ CIVCIV

Çınar Çocuk

Rıfat Ilgaz

ÖKSÜZ CIVCIV

Rıfat Ilgaz

Öksüz Civciv

Rıfat Ilgaz / Bütün Eserleri / Çocuk Romanı
Öksüz Civciv

ISBN 975 - 348 - 018 - 0

8. Basım İstanbul, Şubat 2005

Kapak Resmi: *Saadet Ceylan*
Baskı: *Ali Rıza Başkan Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş.*
Yenibosna, Değirmenbahçe Cad. No: 59
Bahçelievler - İstanbul
Tel: *0212 503 58 40*

©Çınar Yayınları, 1998
Tüm yayın hakları saklıdır.

Çınar Yayınları
Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi
Çatalçeşme Sok. 50/4
Cağaloğlu / İstanbul
Tel: 0 212 528 71 40 pbx
Fax: 0212 528 71 43
www.cinaryayincilik.com
www.rifatilgaz.info
www.rifatilgaz.org
www.hababamsinifi.org
cinar@cinaryayincilik.com

Rıfat Ilgaz

BÜTÜN ESERLERİ

Öksüz Civciv

ÇOCUK ROMANI

Çınar

I

"Anneee!" dedi Güliz, "Bak şu vapura! Yelkenini açmış, ne güzel de gidiyor!"

Yalnız annesi değil, otobüsteki yolculardan kim duyduysa gülmüştü:

"Kızım!" dedi Bayan Şenay, "Vapur değil gördüğün... Bir gemi, büyük bir sandal!.. Vapurların yelkeni olmaz!"

"Yelkenleri olmaz da nasıl giderler, anneciğim?"

"Vapurlar mı kızım?" dedi, "Vapuruna göre... Kimisi mazot yakarak gider, kimisi de kömürle... Makineleri vardır, otomobil gibi, uçak gibi..."

Güliz henüz okula gitmiyordu. Bir yazar olan annesi, başka nasıl anlatabilirdi kızına? Ankara'dan geliyorlardı. Güliz ilk kez deniz görüyordu. Nasıl ayıracaktı

vapurla sandalı birbirinden? Annesi biri büyük, biri küçük dese... Vapur büyüklüğünde yelkenle giden gemiler de vardı, makinesi, motoru olan küçük tekneler de... Güliz tüm bunları yazı geçirmek üzere gittikleri bir kıyı kentinde, Cide'de öğrenecekti, her gün yakından göre göre... Belki de içlerine bine bine...

Tam bu sırada otobüs dik bir yamaca tırmanmış, bir uçurumun kıyısından geçiyordu. Otobüstekiler denizi ayaklarının altındaymış gibi görüyorlardı. Sanki otobüste değillerdi de, bir uçaktaydılar. Kanatları neredeyse sulara değecekmiş gibi alçaktan uçan bir uçakta...

"Çok güzel!" dedi Güliz, "Sanki uçuyoruz, değil mi anneciğim?"

Bayan Şenay, uçurumlardan aşağılardaki kayalara uçan otobüslerin öykülerini çok dinlediğinden içi ürpermiyor da değildi. Kızını ürkütmemek için:

"Evet Güliz!" dedi, "Çok hoş!.. Deniz de ne güzel, değil mi?"

"Masmavi bir deniz... Kıyıları da dantelli gibi, anneciğim, bu denizin bir adı var mı?"

"Var kızım, Karadeniz!"

"Karadeniz mi dedin anneciğim? Bu güzel denizin neresi kara? Masmavi... Kimi yerleri de... Şey..."

"Mor, lacivert..." diyecekti. Bu renklerin adını bulup çıkartamıyordu; ama aradığı renklerin içinde hiç de kara yoktu.

"Yanlış ad koymuşlar... Ben olsam bu güzel denize hiç de Karadeniz demezdim!"

Annesi gülüyordu:

"Belki, adını böyle güzel bir günde koymamışlardır. Fırtınalı günlerde koymuş olacaklar, böyle masmavi olacağını hiç düşünmeden..."

Güliz bir süre sonra yeniden sordu:

"Bu gemiler nerelere gidiyorlar, yelkenlerini açmışlar da?"

"Herhalde çok uzaklara değil!"

"Neden uzaklara gidemezler?.."

"Rüzgâr değişti mi, yolda kalırlar da ondan. Bak taaa uzaklardaki vapurlara!"

"Onlar nerelere gidiyorlar, anneciğim?"

"Uzak limanlara... Diyelim ki Samsun'a, Trabzon'a... Daha da uzaklara, Batum'a!"

Arabanın sürücüsü, bir uçurumu daha geride bıraktıktan sonra karşısındaki aynadan Cide'ye ilk kez giden bu Bayan Yazar'a baktı. Güzel bir fotoğraf makinesi vardı yazarın elinde. Biçimine getirirse resim çekecekmiş gibi hazırlanıyordu. Kızı da ne cana yakın bir çocuktu! Oturduğu yeri temiz tutuyor, çiğnediği cikletin kâğıtlarını yerlere atmıyordu. Tam annesinin işiteceği bir sesle konuşuyordu, öyle bağırmadan. Annesi de olgun bir kadındı. Tüm davranışlarından belliydi. Otobüse binerken nerde, kimin evinin önünde ineceğini söylemişti. Üç katlı güzel bir evdi bu, hemen şosenin üstünde... Bu evin birinci katını kiralamış olacaktı Bayan Yazar... Karanfiller açardı bu evin bahçesinde. Ev sahibi de iyi bir adamdı, sağlam bir işçi emeklisi... Kış

ortasında bile denize girerdi. Bisikletle gider gelirdi kente, yaz demeden, kar kış demeden...

Yol sapsarı çiçeklerin arasından geçiyordu. Bayan Şenay, bu kadar çok katırtırnağını bir arada görmemişti. Kamış gibi yerden uzayan ince yeşil sapların uçlarında alev alev sarı çiçeklerdi. İç açıcı kokuları yoğun benzin kokularını bile bastırıp yolcuların burnuna kadar geliyordu. Gerilerde sarı yazmalı bir kadın:

"Barok çiçekleri..." dedi, "Kokusu arabanın içini bile dolduruyor!"

Bayan Yazar, yolun iki yanında uzayıp giden bu sarı yazmalının 'Barok' dediği çiçeklerle, başındaki yazma arasında yakın bir ilinti bulmuştu. Hiç kuşkusuz, bu yazma koyu sarı rengini dağı taşı kaplayan bu çiçeklerden almış olmalıydı.

Otobüs, kilometrelerce uzayan bir kumsalın hemen yanından ilerliyordu hızla. Güzel bir koyu geride bırakıp düzgünce bir asfalta sapmışlardı. Birden sarı yazmalılar, arkalarındaki küfelerle dolduruvermişlerdi bu asfalt yolu. Bugün kentin pazarı olmalıydı. Ürünlerini pazara götürüyorlardı. Hemen hemen kadınların arasında tek erkek görünmüyordu.

Otobüs, üç katlı bir evin önünde yavaşlayıp duruverdi birden. Otobüsün sürücüsü, seslendi gerilerdeki yardımcısına:

"Sayın Yazar'ın çantalarını indiriver!" dedi, "Geldik, kalacakları Niyazi Tekinok'un evine!"

Ev sahibinin otobüsten inen konuğunu beklediği anlaşılıyordu. Güliz'in elinden tutarken:

"Hoşgeldiniz köyümüze!"dedi.

"Hoşbulduk!" dedi Bayan Şenay, "Sanıyorum, Bay Tekinok sizsiniz!"

"Evet, bu da benim torunum: Erdem..."

O güne kadar torunun ne demek olduğunu kimse açıklamamıştı Güliz'e. Erdem, onun bakışından anlamıştı bunu. Bu 'torun' da ne demek oluyordu?

"Ben İstanbul'da okuyorum!" dedi Erdem, "Dörde geçtim. Bu yazı dedemin yanında geçireceğim, bu Çandır Köyü'nde."

"Benim de adım Güliz. Ben de annemle bu yaz burada denize gireceğim!"

Dedeyle Bayan Şenay önden yürüyorlardı. Erdem ile Güliz de geriden...

"Benim kuluçkam var!" dedi Erdem, "Altında da tam on iki tane yumurta!"

Kuluçkanın ne demek olduğunu bilmiyordu Güliz, "Sorsam nasıl olur?" diye düşündü. Torunun ne demek olduğunu, işte konuşurken öğrenivermişti. Kuluçkanın ne demek olduğunu da öğrenirdi; ama gene de sordu:

"Bu yumurtalar ne olacak tavuğun altında?" dedi.

"Demek bilmiyorsun! Dur anlatayım. Bu yumurtalardan civciv çıkacak!"

"Ne zaman?"

Bunu hiç düşünmemişti Erdem:

"Bak ne zaman çıkacağını ben de bilmiyorum!" dedi, "Dedeme soralım!"

Niyazi Tekinok önden yürüyordu; ama onların ne konuştuğunu duyuyordu.

"Çocuklar!" dedi, "Civcivler tam yirmi bir günde yumurtanın kabuğunu kırıp içinden çıkarlar. Tam iki haftadır kuluçkamız yatıyor. Yedi gün sonra civcivler çıkacak!"

Güliz şaşırıp kalmıştı bu işe. Ne akıllı civcivlerdi böyle! Günlerini hesaplayıp yumurtanın kabuğunu kırıyorlar, içinden çıkıveriyorlardı tam yirmi bir günde. Ne bir eksik, ne bir fazla... Güliz, "Ben civciv olsam şaşırırdım doğrusu, iyi ki civciv olmamışım!" diye düşündü.

"Erdem Ağabey!" dedi, "Sen hiç civciv gördün mü?"

"Çoook!" diye uzattı. Böylece gerçekten çok civciv gördüğünü anlatmak istiyordu. Güliz, üzülerek:

"Ben hiç görmedim!" dedi.

"Ne güzel şey bu civcivler! Kuştan bile güzel! Kuşlar pırrr diye kaçıp gidiverirler; ama bu civcivler bir yere gitmezler... Ayaklarımızın dibinde cik cik cik diye dolaşırlar. Hele yumurtalarından çıksınlar, bak ne kadar seveceksin onları!"

II

İki üç gün içinde Bayan Şenay alışıvermişti bu Çandır Köyü'ne. Evin birinci katını pansiyon olarak tuttuğu için, bavullardan çıkan örtüler, giysiler, kitaplar, dergiler kıyıyı köşeyi, masaların üstünü dolduruvermişti. İki üç günden beri Bayan Yazar, bunları yerleştirmişti.

Bugün tam deniz havasıydı. İlk kez girecekti kızıyla denize. Bavuldan mayolarını, deniz havlularını çıkartıp yatağın üzerine koydu. Güliz:

"Anneciğim!" dedi, "Ben Erdem Ağabey'le kuluçkaya yatan tavuğa bakıp da geleyim!"

"Ninesine söylesin de, o da gelsin bizimle denize!" dedi annesi.

"Olur, söylerim." dedi, "Hem bana yüzme de öğretir Erdem Ağabey."

Tavuk, kuluçkaya yatalı yemeden içmeden kesilmişti. Geceli gündüzlü tam on sekiz gündür bıkmadan, usanmadan bu yumurtaların üzerinde yatıyordu. Erdem'le Güliz'in başucunda dikildiklerini görünce, altından yumurtalarını almaya geldiklerini sanırcasına huysuzlanmaya başlamıştı. Tuhaf sesler çıkararak, gelişlerinden hoşlanmadığını belirtmek istiyordu. Yan yan Erdem'e bakıyor, dönüp gitmesini istiyordu, tüylerini kabartarak. 'Hemen gitmezseniz, üzerinize atlar, şuranızı buranızı gagalarım.' demek istiyordu; ama herkes de bilirdi ki, yumurtalarının soğuyacağını düşünerek yerinden bile kıpırdayamazdı. Bu yumurtalar soğudu mu, içinden civciv değil, karga yavrusu bile çıkmazdı sonra.

Ama, tavuğun daha anne olmadan yumurtaların üstünde kendisini çoluk çocuk sahibi görmesi Erdem'i sinirlendirmişe benziyordu. Elini kolunu sallayıp onu kızdırmak istiyordu. Tavuk, "Ku... ku... ku!.." diye sesler çıkarıyor, kanatlarını açıp kapayarak kalkmak istiyordu.

Erdem ayaklarını yere vurup tavuğu ürkütmek isterken patırtıya dedesi koşup gelmişti:

"Ne oluyor burada?" dedi, "Bu patırtı ne?"

"Dede!" dedi Erdem, "Bu tavuk bize çok kızıyor. Ona hiçbir şey yapmıyoruz ki biz! Azıcık gezsin de sonra otursun yumurtaların üstüne, diyoruz. Geçen gün öyle yaptı da."

"Seni yaramaz seniii!.. Seni, haylaz seniii!.. Sen ne

karışıyorsun ona. İster yatar, ister kalkar! Onun bileceği şey bu!"

"Dedeciğim, hadi ben yaramazlık yapıyorum; bu tavuk neden Güliz'e kızıyor?.. O kadar uslu kız ki... Ben ona da kızdığı için sinirleniyorum bu huysuz tavuğa..."

"O yüzden sinirleniyormuş! Yürü bakalım! Huysuz da sensin, yaramaz da... Seni Bayan Yazar bekliyor yalıda. Hadi al Güliz'i de götür!"

"Peki dedeciğim!"

Deniz kıyısına buralarda 'yalı' diyorlardı. Bayan Şenay'ın çocukluğu İstanbul'da geçmişti. İstanbul'da 'yalı' diye Boğaziçi'nde kıyıdaki konaklara, bahçeli evlere derlerdi. Şu kumsalın, şu çakıl taşlarının, tümünün adıydı, burada 'yalı'... Usumuza bir tek ev bile gelmiyordu, 'yalı' deyince. Kıyıya vuran dalgalar, dalgaların bıraktığı birbirinden güzel çakıl taşları hep 'yalı'ydı. Annesi:

"Çıkar üstündekileri de, şurada biraz güneşlen!" dedi.

Erdem soyunmuş, yalnız kırmızılı mavili mayosuyla kalmıştı. On beş gündür denize giriyor, bu çakıl taşlarının üzerinde güneşleniyordu. Bu yüzden sırtı daha şimdiden esmerleşmişti. Yaz sonuna kadar kapkara olacak demekti.

Güliz de ona bakarak çakıltaşlarının üzerine uzanmıştı; ama hep tavuğu düşünüyordu.

"Anneciğim!" dedi, "Bu tavuk nasıl duruyor, yalnız başına? Hiç canı sıkılmıyor mu? Biraz gezse, dolaşsa?"

"Yerinden kalktı mı vücudunun sıcaklığıyla ısıttığı yumurtalar soğur, yumurtalardan civcivler de çıkmaz sonra... Ama arada bir kalkar dolaşır. Hemen gelir, yumurtaların üstüne yatar."

Erdem uzandığı yerden:

"Yazar Teyze!" dedi, "Ben kuluçka makinesi gördüm, yumurtaları böyle tavuk gibi ısıtıp, civciv çıkaran makineler... Hem de on tane, on iki tane civciv değil; yüz tane, iki yüz tane!"

"Evet çocuğum!" dedi, "Kimi zaman tavuğun altındaki yumurtalardan civciv çıkmaz; ama bu kuluçka makinesi hiç yanlışlık yapmaz!"

"Ya elektrikler kesilirse?"

Bunu hiç düşünmemişti Bayan Şenay. Güldü:

"Çok doğru!" dedi, "Kuluçka makinesiyle civciv çıkaran kişi de bunu düşünüp önlemini almalı."

"Dedemin yaptığı gibi hemen mumları yakmalı, öyle mi?"

"Yook!" dedi Bayan Yazar, "Mumun ışığıyla yumurtalar ısınmaz ki... Bir elektrik üretecek makine ister... Yoksa yumurtalar ısınıp da soğudu mu, bozulur."

"Anneciğim!" dedi Güliz, "Ya bu tavuğun altındaki yumurtalardan civciv çıkmazsaaa?"

"Çıkmayabilir de, kızım... Yumurtalar taze olmayabilir. Tavuk da ısıtmakta yetersiz kalırsa, civcivler de çıkmaz o zaman!"

"O zaman bu kuluçkaya yatan tavuk kimbilir ne kadar üzülür?"

"Ninem, benekli tavuğu da kuluçkaya yatıracak. Onun külük olmasını bekliyor."

"Ne demekmiş o?" dedi Güliz, "Anlayamadım!"

Annesi:

"Her tavuğun hemen bu aylarda böyle bir dönemi vardır." dedi. Ateşlenir, hasta gibi olur. İşte o zaman onun kuluçkaya yatmak istediğini anlarlar, hemen altına, alabileceği kadar yumurta koyup yatırırlar kuluçkaya."

"Ya yatırmazlarsa?"

"Evet, yatırmayabilirler de... O zaman tavuk iki üç hafta hasta kişiler gibi dolaşır durur. Çoğu zaman ayaklarını kırıp tozun toprağın üstüne oturur. Böylece bu dönemi atlatır. Tavuğun ateşini gidermek için suyun altına tuttukları bile olur."

"Anneciğim!" dedi, "Sen bütün bunları nereden öğrendin, yoksa senin de mi tavuğun vardı küçükken?"

"Tavuğu çok severdim; ama hiçbir zaman tavuğum olmadı. Hep büyük kentlerde yaşadığım için..."

"Ben tavuk isterim. Çok çok tavuğum olsun, civcivlerim olsun... Her gün yumurtlasın tavuklarım."

"Ben sana bu tavuğun civcivlerinden bir tanesini veririm!" dedi Erdem, "Ama yemlerini sen vereceksin her gün!"

"Veririm!" dedi, "Annem bana yem alır. Alırsın, değil mi anne?"

"Hele civcivler çıksın..."

"Anneciğim!" dedi Güliz, "Şimdiden konuş, Erdem'in dedesiyle!"

Günlerini hesaplayan Erdem:

"Üç gün sonra civcivler geliyor!" dedi.

"Yemini şimdiden alalım anneciğim, öyleyse."

"Şimdi hep birlikte denize girelim! Haydi kalkın bakalım!"

III

Güliz, annesi uyurken odasından çıkmıştı. Bahçeye açılan kapının sürgüsünü çekti. Evin dış kapısından girip çıkmak ona zor geliyordu. Sürgüsünü çektiği gibi büyük odadan bahçeye çıkıveriyordu işte böyle.

Kuluçkanın yattığı odunluğun kapısını yavaşça itti. Erdem'in dedesi, "Civcivler artık çıkabilir." demişti. Onun hesabına göre, bu iş geç bile kalmıştı. Koyduğu yumurtalar soylu tavukların yumurtasıydı. Tombul tombul kar parçası gibi civcivler bekliyordu Niyazi Dede.

Tavuğu ürkütmemek için yavaşça ittiği kapıdan içeri girmişti. Aaa! Şaşılacak şey! Tavuk ayağa kalkmış, önündeki yumurtayı gagasıyla kırıyordu. İşine öylesine dalmıştı ki, Güliz'in geldiğini bile görmemişti.

Odunluğun bu köşesi henüz alacakaranlıktı. Kırılmış yumurtaların kabukları bu alacakaranlıkta bile belli oluyordu. En azdan on yumurta açılmıştı. "Hani bunların civcivleri?" diye düşündü bir süre. Hiçbirinden civciv çıkmamıştı demek!

Tavuk yeni bir yumurtanın kabuğunu titizlikle yavaştan yavaştan gagalıyordu. Özene bezene bir delik açıyordu gagasıyla. İçinde canlı bir civciv bulunduğunu sezmiş gibiydi. Ağzında bir kabuk parçasıyla başını kaldırınca açılan delikten tüylüce bir baş görünüvermişti, bir civciv başı... Pırıl pırıl boncuk gibi bir göz, kabuğun içinden bakıyordu. Şu kadar yumurtadan ancak bir civciv mi çıkmıştı? Tavuk anne, bu kabuktan yavrusunu kurtarmak için tüm becerisini gösteriyor, yumurtanın çevresinde dönüp duruyordu. Yumurtanın ortasına hızla gagasıyla vurunca kabuk ikiye bölünüvermişti. İşte küçücük pençeleriyle alacalı bir piliç ayakta duruyor, "Cik.. cik.. cik..." diyebilmek için gagasını açıp kapamaya çalışıyordu. Anne tavuk çevresinde "Gut... gut... gut!.." diye dolaşarak bu yaşamda tek başına olmadığını belirtmek istiyordu sanki!

Güliz içinden gelen sevme isteğini gidermek için eğildi. Civciv'i yakalamayı düşündü. Tavuk onu ilk kez görmüş gibi dik dik baktı. Üzerine atılmayı geçirmiş olmalıydı içinden. Kızın kıpırdamadan durduğunu görünce korkusu biraz dağılmıştı; ama 'gut... gut...'ları da sıklaşmıştı.

Güliz, odunluğun dibine çekildi, onu yavrusuyla

yalnız bırakmak için. Tavuk eşinerek yumurta kabuklarını dağıtıyor, sanki canlı yavrular varmış da hemen çıkarılması gerekirmiş gibi durmadan beyaz kabukları gagalıyordu.

Güliz'in gözleri civcivdeydi. Tüyleri henüz yapış yapıştı. İçinden, tutup yıkamak, sonra tüylerini pamukla silip kurutmak geldi. Tavuk anne, sanki içinden geçenleri sezmiş gibi Güliz'in davranışlarını kuşkulu bakışlarla izliyordu. Bir yandan da, kabukların arasında eşelenip yeni yavrular arıyor, çıkması gereken civcivleri sanki Güliz tutup teker teker öldürmüş gibi öfkeyle ona bakıyordu.

Güliz kendi kendine, "Hele gideyim de, durumu Erdem'in dedesine anlatayım!" diye düşündü.

Daha ortalık tam anlamıyla ağarmamıştı. Güneş, Gebehula dedikleri tepenin sağ yanından yeni doğuyordu. Kızartısı, karşılarda kalan denize vuruyor, suların içinden doğuyormuş gibi tüm renkleriyle denizi de gökyüzüne benzetiyordu.

Ne kadar genişti gökyüzü de, deniz de böyle... Bir uçtan bir uca uzanıyordu. Bu güzellik karşısında dalıp kalmıştı. Oysa Güliz, yumurtadan bir civciv çıktığını herkese duyurmak için odunluktan ayrılmıştı.

Evin dış kapısının önünde durdu. Yukardan inecek olanları bekledi bir süre. Erdem'in Zeliha Nine'si her sabah erkenden iner, merdivenleri, kapının önünü süpürürdü. Hele Niyazi Dede, alacakaranlıkta kalkar, denize girerdi erkenden. Mavi havlusunu kaptığı gibi

dalgalı günlerde bile sulara dalmaktan yılmıyordu. Ne olmuştu bu sabah? Erdem bile yoktu ortalıkta. Erkenden kalkıp bir yere gitmiş olacaklardı.

Evin arkasındaki düzlüğe geçti. Ağaçtan ağaca ip bağlayıp çamaşır asarlardı bu bölümde. Bahçenin bir köşesinde kuyu vardı. Evde tüm kullanılan su, bu kuyudan motorla çekilirdi. Yüksekçe bir yerde kırmızı bir düğmeye basıldı mı, motor birden çalışırdı. Musluklardan cansız akan su birden dirilir, şarıltılarla akardı.

Kuyunun çevresinde kimseler yoktu. Bahçeyi çeviren çite kadar yürüdü. Çitin ötesi bitkileri daha yeni yeşeren bir tarlaydı. Hem de kaç tarla... Birbirinden kazıklarla, sırıklarla, çitlerle ayrılan yanlamasına, boylamasına uzanan sayısız tarlalar... Ellerindeki kazmalarla başları eğik, belleri bükük yüzlerce kişi durmadan toprağı kazmakta... Ne yapıyorlardı bunlar acaba? Kadınlar uzaktan hep birbirine benziyorlardı. Başlarında birer sarı yazma vardı. Alt yanları belli olmuyordu uzaktan, kırmızılı, morlu pantolon gibi bir şeyler giymişlerdi, paçaları da kırmızı kırmızı...

"A... a... a!.." dedi Güliz, kendini tutamayıp da, "Şu da Erdem işte!.. Yanında da dedesi... Öbürü de, olsa olsa Zeliha Nine'dir, başka kim olacak?"

Erdem de büyük insanlar gibi eğilmiş, durmadan toprağı kazıyordu. Bir süre kazdıktan sonra birkaç adım atıp yeniden başlıyordu kazmaya.

Ah, bir öğrenebilseydi ne yaptığını!.. Ama ne yaparsa yapsın, ne kazarsa kazsın, yaptığı iş, yumurtanın

içinden yeni çıkan civcivi görmek kadar güzel olmasa gerekti.

"Erdeeem!" diye seslendi.

Sesinin güçsüzlüğünü, ancak kendi sesi, kulağına geldiği zaman anlayabilmişti. Bir kez daha bağırdı; ama yararsız!.. Ah, şu çiti bir aşabilse öbür çitin önünden seslenir, belki de duyurabilirdi. Ayağındaki sandallar olmasa, çiti aşmak işten bile değildi. Sandallarının tokasını açtı. Önce birini, sonra ikincisini attı çitin ötesine. Kendi kendine bir buyrultu çıkardı:

"Haydi bakalım, Güliz!" dedi, "Sandallar için annenden azar işitmek istemiyorsan, karşıya geçersin. Giyersin onları ayağına, orada bırakmazsın!"

Buyrultu çıkarmak kolaydı ya... İşin zor yanı, karşıya geçmeyi başarmaktı. Çıplak ayakla çite tırmanmak, daha da kolaydı. Çitin kazıklarından birine sıkıca yapıştı. Ayağını da çitin örgülerine tutturdu. Hoop, kendini verdi yukarı! Çitin üstündeydi artık!.. Aşağıya bir atlaması kalıyordu şimdi. Bu da iş miydi Güliz için? Hop diye atlayıverdi, hem de sandalların yanına! Onları ayağına geçirdi. Tokalarını tutturmadan öbür çite kadar yürüdü. Erdem daha da yaklaşmıştı ona:

"Erdeeem!" diye seslendi, "Bak Erdem, ben çitten atladım da geldim!" diyecekti; başını işinden kaldırıp da bakmıyordu ki!

"Erdeeem!"

Buradan da duyuramıyordu. Çitleri geçmek de zor değildi ya!.. Çıkardı ayağından sandalları... Biraz da

kızgınlıkla fırlattı öbür tarlaya. Bu çit biraz daha yüksekçeydi; ama aşılamayacak kadar da yüksek değildi. Hop, atlayıverdi öbür yana! Bu kez öyle ki, ayağının üstüne değil, yanının üstüne düşmüş, bir süre öylece kalmıştı.

Yattığı yerden sandallarını aradı, buldu. Ayağına geçirdi, birden kalktı ayağa. Kalktı; ama sağ ayağının üzerine basamıyordu. İncinmiş olmalıydı. Dengeli, düzenli atlayamamıştı demek. Seke seke, sağ ayağını sürüye sürüye tarlanın sınırına kadar yürüdü. Elleriyle çitin kazığına tutunarak seslendi.

Arkası kendisine dönük duran Erdem, önce doğruldu. Çevresini gözden geçirdi. Kimseyi göremeyince hemen geriye döndü. Hah, işte görmüştü Güliz'i! Elini kaldırdı ona:

"Gel, Güliz!" diye ondan yana birkaç adım attı.

"Sen ne yapıyorsun orda?" diye sordu Güliz.

"Ben mi? Mısırların diplerini çapalıyorum!"

Elinde, herkesinki gibi çapa olmadığını görüyordu Güliz. Marangozların keseri büyüklüğünde bir kazma vardı, o kadar...

Demek şu dibini doldurdukları gittikçe daralan geniş yapraklı bitkiler mısır, öyle mi?

Küçüksu'da kazanlarda kaynatıp sattıkları mısırlar bu yaprakların arasından çıkacaktı, bir iki ay sonra demek... Ankara'ya dönmeden önce diş diş sapsarı görebilecek onların pişmişini yiyebilecek miydi? Közde pişirip yemesi de çok güzel olurdu, taze taze! Annesin-

den mısırın tazesine sütlü mısır dendiğini duymuştu. Buranın sütlü mısırı kim bilir ne kadar da tatlı olurdu! Tarladan koparılıp pişirildiği için...

Güliz, buralara kadar niçin geldiğini birden anımsayıvermişti:

"Erdem!" dedi, "Civciv!.. Civciv çıktı odunlukta! Ben gördüm!"

"Nasıl?" dedi, "Civcivler çıktı, öyle mi?"

"Ben bir tanesini gördüm!"

"Öbürleri de çıkar!"

"Bir tane çıkmış. Başka yok!"

"Olur mu öyle şey!.." diye sesini yükseltti Erdem, "Öbür yumurtalardan da çıkacak!"

"Çıkmaz artık... Yumurtalar hep kırılmış!"

"Kim kırmış?"

Kuşkulu kuşkulu bakıyordu Güliz'in yüzüne:

"Ben kırmadım." dedi Güliz, "Tavuk, gagasıyla kırıp kırıp baktı yumurtalara."

Dedeyle nine de duymuştu bu konuşmaları. Hemen elindeki çapayı atıp çitin yanına koştu Niyazi Dede:

"Ne olmuş!" dedi, "Civcivler mi çıkmış?"

"Evet!" dedi Güliz, "Ben gördüm, odunlukta."

"Kızım, annen de var mıydı yanında?"

"Yoktu annem! Uyuyordu."

Dede, kuşkuyla bakıyordu Güliz'in yüzüne. "Annen yanında yoktu da, niçin girdin tavuğun yanına?" demek istiyordu. Giderek şunu da demek istiyordu: "Sakın tavuğun altındaki yumurtaları sen kırmış olmayasın?"

Niyazi Dede, suçlar gibi konuşmadı gene de:

"Peki, kızım!" dedi, "Öbür civcivler de sonra çıkar. Şimdilik bir tanesi çıkmış ya, öbürleri de akşama tamamdır!"

Güliz'in burada susması gerekirken, birkaç söz daha ekledi. Böylece dedeyi büsbütün kuşkulandırmış oldu:

"Bütün yumurtalar kırıktı! İçinden bir tane civciv çıktı. Başka civciv yok!"

Niyazi Dede, Güliz'in kesin konuşması üzerine önündeki çitin kazığına sarıldığı gibi hoop, öbür yana atlayıverdi. Koşar gibi gidiyordu eve doğru. Arkasından bakıp kalmışlardı. Zeliha Nine'nin kulakları biraz yavaş işitirdi:

"Ne olmuş kızım?" dedi, "Tavuk mu kaçmış?"

"Hayır Nine!" dedi Erdem, "Tavuğun altından bir tane civciv çıkmış!"

"Bir tane mi, dedin?" diye üsteledi, "Öbürleri de çıkar! Hepsi birden çıkmaz ki..."

"Güliz diyor ki... Öbür yumurtalar da kırılmış; ama içlerinden civciv çıkmamış, diyor."

Nine, inanmışa benzemiyordu.

"Olur mu öyle şey!" dedi, "Tam on iki yumurta vardı altında. Ben koydum kendi elimle, İlhan Bey'den aldım da. Hepsi de, cins tavuk yumurtasıydı. 'Beyaz beyaz ligorin tavukları çıkacak.' demişti, onlardan!.."

"Beyaz değildi!" dedi Güliz, "Alacalı bir tek civciv gördüm ben!"

Nine kızmıştı:

"Olmaz öyle şey!" dedi, "Hepsi de beyaz olacak civcivlerin. Ligorin, alacalı olmaz!"

Güliz, çıkan civcivi sanki kendisi öyle alacalı yapmış da suçu üzerine almış gibi, susuyordu. Ne yapmıştı da, kimseye söylemeden girmişti odunluğa. "Civcivi sen değiştirdin." derlerse ne yapardı? Hele yumurtalardan sadece bir tek civciv çıktığını gören Niyazi Dede, ya "Yumurtaları sen kırdın!" derseee?.. Ah, ne yapmıştı da girmişti sabah sabah tavuğun yanına!

Zeliha Nine, sarı yazmasını yeniden ileri geri çekiştirip örttü başına. Çitin en alçak yerini arayıp geçti öbür yana, evin yolunu tuttu. Çocuklar da arkasından...

IV

Güliz'in korkusu boşunaydı. Niyazi Dede, odunluğa girip de yumurtaların kırılmış kabuklarını inceleyince her şeyi anlayıvermişti. On iki yumurtadan ancak bir tek civciv çıkmıştı işte! Demek, yumurtalar civcivlerin çıkmasına elverişli değildi. Belki de bayat yumurtalardı. Serin yerde saklanmadıkları için tazeliğini, diriliğini yitirmiş de olabilirdi. Kim bilir, yumurtaların üzerinde yatan tavuk da suçlu olabilirdi. Ya yeterince yatmamıştı, ya da sıcaklığı elvermemişti. Komşuların dediği gibi bu yumurtalar, horozsuz kümesin tavuklarından alındığı için de böyle olabilirdi! Ne olursa olsun, bir tek civciv çıkmıştı, ikincisi yoktu! Şu iri ak tavuk, on bir, on iki yumurtanın üstünde tam yirmi bir gün boşuna yatmış oluyordu.

Niyazi Dede, bir suçlu arıyordu gene de. Arada bir yatan tavuğu ürkütüp ayağa kaldırdığı için Erdem'e çıkışıyordu:

"Ah, sen yok musun ya!" diyordu, "Senin yüzünden civcivler çıkmadı! Seni haylaz seniii!.."

Niyazi Dede, Erdem'i suçluyordu; ama öyle kaşlarını çatıp yüzünü karartarak değil... Gizliden gizliye de gülümseyerek!..

"Geçen sefer de böyle yaptıydı bu haylaz tavuk!" diyordu, "Geçen sefer de on iki yumurta bastırdım, beş civciv aldım, bu beceriksiz tavuktan!"

Neyse, kimse Güliz'den kuşkulanmıyordu. Öyle ya, ne suçu olabilirdi onun? Herkesten önce civcivleri görmek istediyse, suçlu mu olması gerekirdi!

Güliz'in annesi de karışmıştı odunluğun önündeki kalabalığa.

"Neredesin kızım, sabahtan beri?" diye sokulmuştu aralarına. Niyazi Dede'nin kapı önüne çıkardığı anne tavuğu tek civcivle böyle görünce sormuştu:

"Nerede öbür civcivler?" diye.

Zeliha Nine, üzüntüsünü dökecek birini bulmuştu işte:

"Ah, Yazar Hanımcığım!" dedi, "Görüyor musun şu ak tavuğun bize ettiğini! On iki yumurtayı çürütüp kalktı ayağa da, bize annelik taslıyor. Ben sekiz çocuk dünyaya getirdim de, onun kadar böbürlenmedim. Ben o tek civcivi de onun peşine takıp, şuralarda dolaştırırsam, Kapısızlar'ın Zeliha demesinler bana da!"

Yapar mı yapardı bu Zeliha Kadın. Tüm komşular bilirdi onun boşa konuşmadığını. Öfkesini alamamıştı:

"Hadi bugünlük hevesini alsın bakalım!" diyordu, "Yarın kapatacağım civcivi yukarı... Ana oldum diye yumurta da yapmaz, bu tembel musibet. Yemini keseyim de görsün, o hımbıl beceriksizin!"

Çitin öbür yanında toplanan komşular gülüyorlardı. Güliz'in annesi, kızının elinden tutmuş çekiştiriyordu:

"Haydi kızım!" diyordu, "Sen, civciv için kahvaltıyı da unuttun bu sabah!"

Az önce kaynatıp taşırdığı süt, masanın üstünde duruyordu, daha soğumamıştı. Bardağına boşaltırken:

"Sana bu sütü veren ineği tanıyorsun, değil mi?" diye sordu.

"Tanımaz olur muyum hiç!" dedi, "Geçen gün, nasıl da korkuttu beni!"

Kezban Nine'nin ineğiydi, Güliz'i korkutan bu inek. Akşamları otlaktan dönerken kapısı açık duran bahçeden içeri girerdi. Güliz, içeri girmesini önlemek için koşup kapıyı kapatmak istemişti. Komşunun bu kızıl tüylü ineği daha önce girebilmek için hızlandı. Niyazi Dede'nin bahçesi çok bakımlıydı. İneğin hoşuna giden her türlü yeşillik vardı bahçede. Güliz, ineğin, kendi üzerine doğru koştuğunu sandığı için korkudan:

"Anneee!" diye bağırınca, inek de onun sesinden ürkmüştü. İkisi birden oldukları yerde kalakalmışlardı. Niyazi Dede yetişip çiçeklerine göz diken Kezban Nine'nin ineğini cezalandırmış, sırtına kocaman elleriyle bir şaplak indirmişti.

"Kızım!" demişti Niyazi Dede, "Köyde gündüzleri, ne inek bulunur, ne de manda. Bahçenin kapısını örtmesen de olur; ama akşamları aman bu kapıyı açık bırakma! Çiçeklerimi yer bu açgözlü inekler! Çayırdan döndükleri halde gözleri gene de benim çiçeklerimdedir!"

Haklıydı Niyazi Dede! Bütün gün dağda bayırda otladıkları halde, o güzelim çiçeklere saldırmanın ne anlamı vardı...

Kızının önüne haşlanmış yumurtaları koyarken:

"Bunlar da Kezban Nine'nin tavuklarından." dedi annesi.

Geldikleri günden beri kahvaltıda bir bardak sütle bu az pişmiş yumurtayı yediriyordu kızına. Hemen her sabah da aynı şeyleri söylüyordu masanın başında:

"Bak kızım!" diyordu, "Bu yumurtalar, hiç Ankara yumurtalarına benzemez. Bunların sarıları daha koyu! Sarı değil, bayağı kırmızı!"

Güliz gülüyordu annesinin bu sözlerine. Yumurta, her yerde aynı yumurta değil miydi? Ne ayrıcalığı olabilirdi? Biçimleri aynı biçim, renkleri aynı renkti işte! Bu tavuklar nerede olursa olsunlar aynı biçimde yumurtalar yapıyorlardı. Çok akıllı şeylerdi doğrusu. İçlerine de yuvarlak sapsarı bir top oturtuveriyorlardı. Annesinin dediğine bakılırsa, bu sarı aynı sarı değildi. Cide'nin yumurtalarının sarıları güya daha da koyuydu, kırmızıya yakın. Acaba tadı da başka mıydı? Belki bu bakımdan haklı olabilirdi annesi. Doğrusu, Anka-

ra'daki yumurtaları bu kadar iştahla yemiyordu. Tavuklar kırda gezdiklerinden börtüböcek yediklerinden, gagalarıyla otların arasından tanecikler topladıklarından böyle tatlı olabilirdi yumurtaları.

"Anneciğim!" dedi Güliz, "Bak yedim yumurtalarımı! Bana dün akşamki can eriklerinden verir misin?"

Bir süre düşündükten sonra:

"Peki kızım!" dedi, "Vereyim!"

Oysa kendisi bugüne kadar kahvaltılarda can eriği yememişti. Ona annesi, küçükken canı istese de erik vermezdi sabahları. Sözde kahvaltıda böyle şeyler yenmezmiş! Meyve suyu içilir de, meyvenin kendisi yenmezdi ona kalırsa.

"Bugün dut yemeğe gideceğiz!" dedi annesi, "Öğretmen bizi okulun bahçesine çağırıyor öğleden sonra. Denizden çıkınca, okulun bahçesindeki dutlardan yiyeceğiz! Karadut bile var bahçede."

"Ben dutları da seviyorum, kirazları da!"

"Ben de çok seviyorum, kızım! Can eriklerini de seviyorum; ama böyle senin gibi sabahları yemiyorum! Ama Cide'nin yumurtalarına bayılıyorum sabahları. Sanıyorum, sana da çok yarıyor bu yumurtalar... Bir haftadır yüzüne renk geldi!"

"Hani geçen gün temiz havadan diyordun, anneciğim?"

"Doğru!" dedi annesi, "Biraz da temiz havadan. Ankara'nın havası çok kirli. Burası ormanlık... Hemen her türlü ağaç var dağlarında, ormanlarında... Her türlü meyve ağacı... Hele denizden esen bu rüzgâr yok mu!"

Bahçeden Zeliha Nine'nin sesi geliyordu. Böyle kimi azarlıyordu durmadan:

"Hadi!" diyordu, "Karış tavukların arasına! Olmuşu olacağı bir tek civciv! Peşine takıp gezdireceksin de ne olacak? Ben bakarım ona balkonda! Ana oldum diye yumurtayı da keseceksin değil mi?"

Güliz pek bir şey anlayamamıştı Zeliha Nine'nin sözlerinden:

"Kime söylüyor bunları?" dedi, "Tavuğa mı? Civcivi annesinden mi ayırıyor, anlayamadım!"

"Evet kızım!" dedi, "Annesinden ayırıyor. Kendisi büyütecekmiş onu!"

"Nasıl büyütecekmiş anneciğim?"

"Balkonda, dediğine bakılırsa evin içinde büyütecekmiş, kuş besler gibi!"

"Büyütebilir mi anneciğim?"

"Neden büyütemesin? Sanki annesi ne verecek yavruya, Zeliha Nine'nin vereceğinden başka!"

"Ne yedirir civcive Zeliha Nine?"

"Doğrusu, ben de pek bilmiyorum. Zeliha Nine bilir, ne yedireceğini! Öğreniriz ondan!"

Bayan Şenay, kızının erikleri de yiyip bitirdiğini görünce:

"Gel, şu tavuğa bak!" dedi, "Civcivini almadan gitmek istemiyor!"

Güliz pencereden bakmayla yetinmedi. Koşarak bahçeye çıktı. Zeliha Nine tavuğun üzerine yürüyüp onu kaçırmak istese de, tavuk dönüp dönüp yavrusunun yanına gitmek istiyordu.

"Kışşş!.. Kış! Kış! Kış! Kışşş!.. Ne yapacaksın tek civcivi sen! Git hadi! Utanmaz mısın bir tanecik civcivi arkandan dolaştırmaya! Haydi bizden utanmıyorsun, kümesteki tavuklardan da mı utanmıyorsun?"

"Zeliha Nine!" diye seslendi Güliz, "Civciv nerede?"

"Nerede olacak?" dedi, "Yukarda! Aldım götürdüm yukarı! Kutunun içine koydum!"

"Görebilir miyim?"

"Neden göremeyecekmişsin? Çıkar bizim kata görürsün! Eline alıp sevmezsen her gün çıkar bakarsın ona!"

"Demek ayırdın annesinden!"

"Ne yapayım ayırmayıp da?.."

"Annesiz nasıl büyür civciv?"

"Büyür kızım!" dedi Zeliha Nine, "Anneliği biz yaparız! Canı ne isterse yedirirız ona!"

Bu civciv ne yer, ne içerdi? En çok neden hoşlanırdı? Güliz, öğrenmek istiyordu:

"Ne yedireceksin sen bu civcive?" diye sordu?

"Biraz sonra yukarı gel de görürsün!" dedi Zeliha Nine.

Bahçe kapısında dikilen annesi:

"Haydi kızım!" dedi, "Mayonu giy de, denize gitmeden önce civcivin ne yediğini görelim yukarda? Ben de hazırlanayım deniz için!"

Bayan Şenay çok bilgili bir kadındı. Civcivin bu durumundan kızı için çıkaracağı çok olumlu sonuçlar olacaktı. Güliz'in babası çok iyi bir gazeteciydi. İki yıl ön-

ce, İzmit yolunda araba kazasında ölmüştü. Her yıl sayıları artan arabalar, kazaları da ister istemez arttırıyordu. Çok babalar, çok anneler çocuklarını geride bırakarak gidiyorlardı. Bizim güzel bir atasözümüz vardır: "Ölenle ölünmez." diye. Geride kalanların yaşamaları gerekiyordu, hem de nasıl yaşamak... Gidenlerin açığını kapatarak, onların görevlerini de üstlenerek... Bütün gün oturup, gidenin arkasından ağlamaktansa, çalışarak onun boşluğunu doldurmak gerekirdi.

Bayan Şenay Uslu, bütün bunları bilecek kadar olgun kadındı. Kızına babasızlık çektirmemişti, kocasının sözleşme yaptığı gazeteye Ankara haberleri yazıyor, sanat olaylarını sıcağı sıcağına yansıtırken kendisi de yeni yeni yapıtlar vermekten geri kalmıyordu. Bu yıl iki romanı çıkmış, biri şimdiden ikinci basımını yapmıştı.

"Anneciğim!" diye boynuna sarıldı Güliz, "Mayomu giydim. Üstüne de önlüğümü çektim bak!"

Okullu çocukların önlüklerinden diktirmişti annesine. Nasıl olsa, gelecek yıl okula gidecek değil miydi? Şimdiden her şeyi hazır olmalıydı. Sabahleyin evden annesiyle birlikte çıkacaklar, kendisini okula bırakan annesi işleriyle ilgili yerleri dolaştıktan, alış-verişini yaptıktan sonra yazısının başına oturacaktı. Babasız da yürürdü evin düzeni. Ne demişti atalarımız, "Ölenle ölünmez." dememişler miydi? Er geç insanlar ölüyorlardı, geriye kalanlara bu ölüme dayanmak, direnmek düşüyordu.

"Haydi!" dedi Şenay Uslu, "Ben de giydim mayomu! Şimdi Zeliha Nine'nin, anne-tavuktan ayırdığı civcivi görebiliriz."

Zeliha Nine onları bekliyordu merdivenin başında:

"Hoşgeldiniz!" dedi. "Önce size bir çay vereyim. Daha yeni yaptım!"

"Biz civcivi görmek istiyoruz önce!" dedi Güliz.

Balkonun kapısını açan Zeliha Nine:

"Haydi kızım!" dedi, "Görecekseniz görün de, çaylarınızı için!"

Balkona koşan Güliz, hiçbir şey görememişti:

"Hani, nerde?" diye şaşkın şaşkın dört yanına bakıyordu. Durdu, dinledi:

"Cik... Cik... Cik!.." diye seslerin geldiğini duyar gibi oldu.

"Sakın," dedi, "bu kutunun içinde olmasın?"

Balkonda tenekeden bir bisküvi kutusu duruyordu, bir köşede. Üstü çiviyle delik deşik edilmişti. Cik cik sesleri de bu kutunun içinden geliyordu. Güliz:

"İçinde mi civciv yoksa?" diye sordu.

"Ya nerde olacaktı?" dedi Zeliha Nine, "Şimdilik kutunun içinde!"

"Yiyecek bir şey verdin mi ona?"

"Vermedim daha; ama içeride kaynatıyorum!"

"Nedir o kaynattığın Zeliha Nine?"

"Ne olacak, yumurta!"

"Demek yumurtadan çıkan, bu civciv de benim gibi yumurta seviyor, öyle mi?"

"Zaten kendisi de yumurtanın canlısı değil mi?.. Yirmi bir gün önce, o da yumurta değil miydi?"

"Doğru, Zeliha Nineciğim!" dedi, "Daha önce kendisi de bir yumurtaydı!"

Annesi söze karıştı:

"Yani kızım," dedi, "doğrusunu ararsan, bu civciv dünyaya yirmi bir gün önce gelmiş! Kabuğun içindeki besinleri yiye yiye yirmi bir günde bir civciv kadar büyümüş... Ve kabuğunu çatlatmış!"

Güliz daha çoğunu anlayamamıştı. Böyle zamanlarda söylediği gibi:

"Sen bana bunları sonra bir daha anlatırsın anneciğim!" dedi, "Hiçbir şey anlayamadım, doğrusu!"

"Anlayamayacak ne var! Şunu demek istedim sana: Bu civciv yumurtadan oluştuğu için, en çok da yumurtayı sever, besin olarak..."

Zeliha Nine pişirdiği yumurtayı kırmış, kabuğundan ayırmıştı. Bir bıçakla küçük küçük parçalara bölmüştü:

"Gel kızım!" dedi. "Gel de, onun bu yumurtayı nasıl seve seve yediğini gör! Önce tut bakalım şu tabağı!"

Elindekini Güliz'e veren Zeliha Nine, kutunun delikli kapağını açtı. Civciv, kutunun dibinde büzülmüş duruyordu. Kapağın açıldığını görünce boncuk gibi pırıl pırıl iki göz, kendisine bakanlara dönmüştü. Küçük gagası kımıldadı:

"Ci... Ci... Ci!.." diye sesler geldi kutunun dibinden.

Zeliha Nine, tabağı almış, içindeki yumurta kırıntılarını kutunun dibine silkeleyivermişti.

"Haydi, küçük yaramaz!" dedi, "Buyur bakalım! Annen olsaydı, sana daha iyilerini mi verecekti!"

Aaa!.. Şaşmıştı bu işe Güliz! Verilenleri ne güzel de yiyordu civciv!.. Gagasını tık tık vura vura önündekilerini birer birer topluyor, kolayca yutuyordu. Kim öğretmişti ona bunları?

"Durun, ona su da vereyim ben!" dedi Zeliha Nine.

Kulpu kırık bir fincanla su da getirdi. Fincanı kutunun başka bir köşesine yerleştirdi. Son yumurta kırıntılarını da temizleyen civciv, gitti fincanın başına. Küçük gagasını fincana sokuyor, başını yukarı kaldırıp ağzına aldığı birkaç damlacık suyu yutuyordu. Güliz, kümesten çıkan büyük tavukların da suyu böyle içtiklerini anımsamıştı. Önce çanağa gagalarını sokuyorlar, başlarını gökyüzüne kaldırarak ağızlarındaki suyu kolayca yutuyorlardı. Güliz bu bakımdan civcive çok şaşmıştı. Büyük tavuklardan suyun nasıl içildiğini görüp, öğrenmeden onlar gibi içmesini nasıl biliyordu bu civciv!

"Bak Gülizciğim!" dedi annesi, "Görüyorsun ya! Yumruk kadarcık civciv, yemeğini de, suyunu da kendi yiyip içiyor. Bir daha, 'Yemeğimi sen yedir.' deme bana!"

"Diyor muyum anneciğim artık?" dedi, "O zaman çok küçüktüm. Şimdi her işimi kendim görüyorum!"

"Çok güzel!" dedi, "Haydi şimdi denize gidebiliriz!"

Kızının elinden tuttu:

"Bugünlük bu kadar!" dedi, "Sonra gene geliriz. Haydi hoşçakal, Zeliha Teyze'ciğim!"

"Yoook!" dedi Zeliha Kadın, "Çayımı içmeden sizi bir yere bırakmam! Bir dakikada hepsi hazır!"

Zeliha Nine dediğini yerine getirmiş, onlara yalnız çay değil, kendi yaptığı çöreklerden de sunmuştu.

V

Niyazi Dede'yi bir hafta sonra otobüsten inerken görmüştü Güliz. Bahçenin kapısını, ineklerin girmemesi için sıkı sıkı kapamış, karanfillerin kümelendiği bölümde oturuyordu. Onun bahçenin kapısını açtığını görünce:

"Hoşgeldin Niyazi Dede!" dedi, "Nereden geliyorsun?"

"Bartın'dan!" dedi, "Yumurta aldım da oradan! Bak şu kutunun içinde... Tam on iki tane!"

"Bizim burada yok mu yumurta?"

"Var; ama bizim yumurtalar, sabahları kahvaltıda yemek için!"

"Senin getirdiğin o yumurtalar yenmez mi kahvaltıda?"

"Bunlar da yenir ama... Ben yemek için almadım ki... Soylu tavuk yumurtaları bunlar!"

"Demek, bunlar bizim yumurtalardan büyük, öyle mi?"

"Bunları kuluçka için aldım. Bu yumurtalardan ak ak tavuklar çıkacak... Hem de iri iri... Hemen her gün yumurtlayan soylu tavuklar..."

"Hangi tavuğun altına koyacaksın bu yumurtaları Niyazi Dede?"

"Benekli tavuğun! Kulük olmuş kaç gündür tüylerini kabartıp duruyor. Kümesten hiç çıkmak istemiyor!"

"Demek bu sefer çok civciv çıkacak! Çok güzel!"

Niyazi Dede, evin kapısından girerken:

"Erdem nerede?" diye sordu, "Görünmüyor ortalıkta?"

"Annemle, denizde."

"Sen niye buradasın ya?"

"Senin bu çiçeklerini çok seviyorum ben. Hiçbirinin adını bilmiyorum; ama bahçenin bu köşesinde duruşları çok hoşuma gidiyor!"

Çiçekleri seviyordu ya, civcivi daha çok seviyordu. Onu görmek için gelmişti oysa. Tam merdivenleri çıkarken Zeliha Nine'nin üçüncü kattaki öğretmenlere çıktığını görmüş, geri dönmüştü.

Niyazi Dede, onun civcivi çok sevdiğini bildiği için:

"Demek civcivden çok seviyorsun çiçekleri, öyle mi?" dedi.

"Onu da çok seviyorum, çiçekleri de."

"Bugün gördün mü civcivi sen?"

"Görmedim. Çıktım ama yukarı..."

Çok şakacıydı Niyazi Dede:

"Yoksa bizim Hanım, seni içeri almadı mı?" dedi gülerek.

"Yok ki evde, alsın!"

"Anlaşıldı!" dedi, "Bende kapının anahtarı var. Birlikte bakalım civcive seninle!"

Tam istediği buydu işte! Koşa koşa yetişti Niyazi Dede'ye. Ne çabuk da çıkıyordu merdivenleri! Cebinden çıkardığı anahtarla kapıyı açmış, konuğuna "Buyur!" diyordu. Güliz:

"Aaaa!" dedi içeriye girer girmez, "Hele şuna bakın! Kendi kendine dolaşıyor evin içinde!"

Niyazi Dede bile görünce Güliz kadar şaşırmıştı. Civcivin arkasına tülbentten bir fiyonk bağlamıştı Zeliha Nine. Yerleri kirletmemesi için... Belki içine birazcık da pamuk koymuş olabilirdi. Halıların, kilimlerin üzerinde rahatça dolaşıyordu. Onların geldiğini görünce durmuş bakıyordu. Hiç de korkmuyordu onlardan. Belki de yiyecek bir şey vermelerini bekliyordu.

Odaların birine geçip oturdular. Civciv de gelmiş, karşılarına geçmişti.

"Cik! Cik! Cik!.." diye bir şeyler söylemek istiyordu.

"Belki de su istiyor bu civciv!" dedi Niyazi Dede.

Bu doğruydu işte! Zeliha Nine, onu kutudan çıkarmış, fincanı içerde unutmuştu. Kapalı kutuyu nasıl açacaktı da içine girip su içecekti? Musluklardan su akıyordu; ama nasıl açıp da içebilirdi?

Kulpu kırık fincanla suyu önüne gelince, hemen gagasını içine sokmuştu. Tıpkı büyük tavuklar gibi... Önce suyu ağzına alıyor, başını havaya kaldırıp hooop yutuyordu. Biir... Bir daha!.. Onun başını arka arkaya fincana sokması... Başını havaya kaldırıp öylece biraz durması, tıpkı tavuklar gibi... Hep içinden onu tutup sevmek geliyordu:

"Aman ne kadar güzel!"

Güliz'in hoşuna gidiyor diye durmadan su içmesi gerekmezdi ya civcivin! Beş altı yudumdan sonra halılar, kilimler üzerinde eşelenmeye başlamıştı. Yiyecek arıyordu artık.

"Dur!" dedi Niyazi Dede, "Sana dibekte dövülmüş bulgur vereyim!"

Bir dolabı açmış, küçük bir torba almıştı.

"Haydi bakalım!" dedi, "Biraz da karnın doysun! Her gün yumurta yemekten bıkmışsındır. Biraz da haşlanmış buğday vereyim sana! Buna biz bulgur deriz. Senin gibiler çok severler bulgurun dibekte dövülmüşünü."

Kapının arkasına bir avuç bulgur serpti:

"Burayı unutma!" dedi, "Acıktın mı, buraya gelip bulgurlarını gagalayacaksın bundan sonra."

Civciv'in onu dinlediği yoktu, durmadan serptiği bulgur tanelerini tık tık tık topluyordu.

"Niyazi Dede! Yemesin artık!" dedi Güliz, "Çok yerse hastalanır sonra!"

"Çok doğru! Şimdilik bu kadar yeter! Sonra gene veririm. Daha bu yeme alışmadı, haklısın kızım!"

Güliz şaşıyordu bu civcive. İlk kez yediği bulguru öyle güzel gagalıyordu ki... Kimden öğrenmişti civciv; tavukların bulgur yiyebileceğini, kim söylemişti ona?

Niyazi Dede, elini uzatıp yakalayıverdi civcivi:

"Haydi artık yeter!" dedi, "Seni kutuna koyayım! Sonra gelir çıkarırım kutudan. Biraz daha su içer misin? Bulgur susatmıştır seni."

Civcivi kulpu kırık fincanın başına götürdü. Gerçekten de bulgur çok susatmıştı. Gagasını fincana sokup sokup başını havaya kaldırıyordu. Üç, beş derken, onu, on beşi bulmuştu, başını kaldırıp indirmesi. Güliz eğilip eğilip fincana bakıyordu:

"Bilen bilmeyen de suyu bitirdi sanır!" dedi, "Su olduğu gibi duruyor fincanda!"

"Onun da içmesi kendine göre! Bütün gün içse fincanı bitiremez gene de!"

Kapıda tıkırtılar duyan Güliz:

"Zeliha Nine geldi!" dedi.

Kendi anahtarıyla kapıyı açmış içeri girmişti. Kocasıyla Güliz'i içerde görünce şaşırmıştı:

"Aaa!" dedi, "Ne vakit döndün Bartın'dan?"

"Az önce!" dedi Niyazi Dede, "Civcive bulgur verdik biraz!"

"Bulgur mu verdiniz!" diye kaşları çatıldı, "Daha erken değil mi?"

"Alışsın!" dedi, "Her gün yumurtayı nerde bulacak! Yumurtanın tanesi beş lira!"

"Bulgur bedava mı sanki?"

"Bulgur da parayla. İyisi mi, şimdiden kendine yem arayıp bulmasını öğrensin! Artık yumurta yok ona! Yakında bulguru da keseriz! Bahçede bulgura benzer yemler arasın kendine!"

"Biraz büyüsün, mısır da veririm ona! Neyse içti mi suyunu?"

"Bak, durmadan içiyor!"

"İçi yanmış yavrucağın! Bulgur ağır geldi ona! Bartın'dan getirdin mi yumurtaları?"

"İşte masanın üstünde kutu!"

"Benekli tavuk, üzerine yatacak yumurta bekliyor odunlukta!"

"Bu sefer ben koyacağım yumurtaları altına. Önce samandan yatak yaparım ona... Senin pamuklu bir hırkan vardı, çulu çıkmıştı artık... Onu sereceğim altına! Sıcak tutsun diye..."

"Çok sıcak olursa pişirirsin yumurtaları sonra! Saman yetişir ona!"

"Bak Hanım!" dedi Niyazi Dede, "Geçen sefer sen koydun yumurtaları; şimdi sıra bende. Bildiğim gibi yapacağım ben! Hele bir odunluğa ineyim!"

Kutuyu aldı masanın üstünden.

"Haydi kızım!" dedi, "Kuluçkamızı bekletmeyelim! Tam on iki tane, kartopu gibi civciv alacağız... Yürü gidelim!"

"Erdem..." dedi, "Erdem de görsün!"

"Görüp de ne edecekmiş!" dedi, "Hiç söyleme o yaramaza! Bunu da kaldırır yerinden!"

Niyazi Dede, yumurta kutusunu özenle tutuyordu elinde. Açarken düşmesin elinden diye karısının açtığı kapıdan çıktı. Güliz'in önüne geçmesini bekledi:

"Haydi kızım!" dedi, "Erdem benim Bartın'a gidip geldiğimi, oradan yumurta getirdiğimi bilmiyor. Ona hiç söylemeyelim, olmaz mı? Üç hafta sonra civcivleri görünce nasıl sevinir kim bilir! Üç hafta dilini tutabilecek misin?"

"Tutarım!" dedi Güliz, "Tutmasına tutarım da anneme söylemeden duramam!"

"Annene söyleyebilirsin!"

"Peki!" dedi, "Söz! Erdem'e söylemeyeceğim!"

"Yanlış anlama sakın! Erdem'e şaka yapmak için! Bakalım üç hafta sonra on iki civcivi görünce ne yapacak, diye saklıyoruz ondan!"

"Çok güzel olur!"

"Sen de bakalım, söylemeden durabilecek misin?"

"Duracağım!"

"Ağzından kaçırmayacaksın!"

"Kaçırmayacağım!"

"Ya odunluğa girerken çıkarken seni görürseee?"

"Görmez! Gizli gizli girerim, saklambaç oynar gibi!"

"Tamam!" dedi Niyazi Dede, "Saklambaç oynar gibi. Kuluçkanın yanından çıkarken seni gördü mü, ebesin!"

Güliz gülüyordu.

"O zaman sobe!"

Niyazi Dede, elindeki kutuyu düşürmemek için

odunluğun kapısını yavaşça ayağıyla itti. Yongaların üstünde oturan tavuk ayak seslerini duymuştu. "Ku... ku... ku!.." diye gelenlerden yakındığını belirtti.

"Çıkın, gidin! Benim rahatımı bozmayın!" demek istiyordu.

"Sana iri iri yumurtalar getirdik!" dedi Niyazi Dede, "Bakalım on ikisini birden altına alabilecek misin? Sakın sen de kardeşin ak tavuk gibi üç hafta boşuna yatmayasın bu yumurtaların üzerinde!"

Önceden hazırladığı bir torba samanı duvara dayalı bir kutunun içine boşalttı. Saman tahta kutunun tam yarısını doldurmuştu ancak.

"Tamam!" dedi, "Yumurtaları da yerleştirirsek istediğimden daha güzel olacak!"

"Hani Zeliha Nine'nin hırkasını da koyacaktın, altına?"

"Havalar sıcak! Pişiririz sonra yumurtaları! Vazgeçtim hırkadan. Bizim Hatun bu kış da giysin hırkayı şerifini!"

"Ne dedin, ne dedin?"

"İstanbul'da bir Hırkayı Şerif Mahallesi var, da o aklıma geldi."

"Neden Hırkayı Şerif demişler bu mahalleye?"

"Bak Güliz, annene sor sen! Benim aklım daha çoğuna ermez! Annen kadar okumadım ben. Gençliğimde gemicilik yaptım; hep dolaştım bu Karadeniz'i, benim yaşımdakiler okula giderken!.. Haydi bakalım Tavuk Hanım, yumurtaların hazır! Kalk da yerinden, gel şunların üzerine otur; yavaş ol da, kırma yumurtaları!"

Tavuk, sanki Niyazi Dede'nin söylediklerini anlamış gibi, yongaların üzerinden kalktı. Samanların içine güzelce yerleştirilmiş yumurtaların üzerine usulca oturuverdi. Bakışlarıyla, baş ucunda dikilenlere:

"Haydi bakalım!" demek istiyordu, "Çıkın dışarı! Benim işim bitti. Kendi işinize bakın artık!"

"Haydi çıkalım!" dedi Niyazi Dede, "Bu iş bu kadar!"

Tam bahçeye çıkarken de sözünün gerisini getirdi:

"Demek, Erdem'e söylemeyeceğiz, öyle mi?"

"Söylemeyeceğiz!"

"Güliiiz!"

Bayan Şenay'la Erdem, denizden geliyorlardı. Kızını odunluktan çıkarken gören Bayan Şenay:

"Güliz!" dedi, "Nerden geliyorsun?"

"Hiiç!" dedi.

"Nasıl hiç! Odunluktan gelmiyor musun?"

Niyazi Dede de geriden yetişmişti. Erdem de, dedesinin yüzüne bakıyor, ondan bir şeyler öğrenmek istiyordu.

"Dede!" dedi, "Civcivi yoksa odunluğa mı kapattınız?"

"Hayır oğlum!" dedi, "Civciv yukarda. Ninen salıvermiş, salonda dolaşıyor, balkonda bulgur yiyor!"

"Bulgur mu yiyor? Ninem yumurta vermiyor mu ona?"

"Artık büyüdü, yumurta yemeyi bıraktı. Bulgura başladı."

Civcivin bulgur yemesi çok önemliydi Erdem için; ama aklı odunluğa takılmıştı.

"Peki..." dedi, "Siz ne yapıyordunuz odunlukta?"

"Biz mi?.." dedi Niyazi Dede, "Biz şey yapıyorduk... Güliz'le odunları istif ediyorduk..."

"Nasıl istif?"

"Yani üst üste koyup oraları düzeltiyorduk!"

Erdem odunluğa doğru yürüdü:

"Ben de göreyim, bakalım nasıl istif etmişsiniz odunları!" dedi.

Odunluğun kapısını itince, sandığın içinde yatan tavuk, "Ku ku ku ku!.. Ku!.." diye ayağa kalkıverdi. Kapı açılınca odunluğun içi aydınlanıvermişti. Samanların üstündeki yumurtalar pırıl pırıl çıkıvermişti ortaya.

Niyazi Dede:

"Ne yaptın Erdem?" dedi, "Kuluçkaya yatan tavuğu korkuttun!"

"Söyleseydiniz içerde tavuk yatıyor, diye korkutmazdım. Yavaş açardım kapıyı!"

"Peki, bundan sonra yavaş açarsın! İşte gördün, tavuk yumurtaların üstünde yatıyor! Kapıyı hiç açmasan daha iyi olur!"

İşi düzeltmek için Bayan Şenay söze karışmak gereğini duydu:

"Çocuklar!" dedi, "Sözbirliği yapalım, civcivler çıkana kadar, odunluğun kapısını hiç açmayalım! Niyazi Dede'yle yalnız Zeliha Nine girsin, çıksın odunluğa! Tavuğun yemine, suyuna onlar baksınlar! Söz mü?"

"Söz!" dedi Erdem'le Güliz.

"Civcivlerin çıkacağı gün hep birlikte içeriye girip bakarız!"

"Ama nasıl bileceğiz, anneciğim, o günü?" dedi Güliz.

"Kolay!" dedi annesi, "Ben, her gün bizim evin kapısına tebeşirle bir çizgi çekeceğim. Tam yirmi bir çizgi oldu mu, toplanıp hep birlikte gireceğiz içeriye o gün!"

"Diyelim ki, yirmi günde çıktı civcivler?.." diyecek oldu Erdem.

"Onlar hiç şaşırmazlar! Diyelim ki, şaşırdılar; Zeliha Nine bize haber verir. Onlardan başka hiç kimse odunluğun kapısını açmayacak!"

"Ya açarsa?" diye sordu Niyazi Dede.

"Açarsa onunla hiç kimse konuşmayacak, tamam mı?"

"Söz!" dediler.

"Haydi, şimdi yemeklerimizi yiyelim! Yer yemez, şöyle uzanalım iki saat kadar; sonra deniz kıyısında buluşalım!"

VI

Bayan Şenay, çocuklar için çarşıdan maviyle kırmızı iki tebeşir almıştı. Kendi tebeşirinin rengi de beyazdı. İlk günün akşamı, Erdem'le Güliz'i yakaladı:

"Bak Erdem!" dedi, "Şu kırmızı tebeşir senin! Al bakalım eline!"

Kırmızı tebeşiri uzattı ona:

"Gel!" dedi, "Kapının şurasına kısacık bir çizgi çek!.. Şöyle yatay bir çizgi!"

Erdem, aldığı kırmızı tebeşirle yatay bir çizgi çekti.

"İşte!" dedi Bayan Şenay, "Bugün tavuğun kuluçkaya yatmasının birinci günü!"

"Çok güzel!" dedi Güliz.

"Yarın da Güliz, mavi tebeşirle, kırmızı tebeşirin altına bir çizgi çekecek!"

"Ben mi anneciğim?"

"Sen!"

"Ver de çekeyim!"

"Yoook Güliz!.. Ne dedim? Yarın, demedim mi? Yarın mavi tebeşiri benden alıp bir çizgi de sen çekeceksin!"

"Peki anneciğim!"

"Ertesi gün de ben!" dedi Erdem.

"Hayır!" dedi Bayan Şenay, "Ertesi gün ben çizeceğim! Benim çizgim beyaz tebeşirle çizilecek. Benden sonra yeniden Erdem başlayacak."

"Sonra da ben!" dedi Güliz.

"Aferin Güliz!" dedi annesi, "Anladın artık!"

"Benden sonra da sen anneciğim!"

"Evet! Önce kırmızı, arkadan mavi, sonra da beyaz! Kırmızı, mavi, beyaz... Çocuklar, böylece üç renk yedi kere yinelendi mi, civcivler çıkacak demektir. Güliz, renkleri arka arkaya say; bakalım sayabilecek misin?

"Önce Erdem kırmızı, ben mavi, sen beyaz anneciğim!"

"Anneciğim demeden yalnız renkleri say bir kez de!"

"Kırmızı, mavi, beyaz!"

"Say birkaç kez!"

"Kırmızı, mavi, beyaz! Kırmızı, mavi, beyaz! Kırmızı, mavi, beyaz..."

Annesi gülüyordu.

"Neden size bu iki ayrı renkteki tebeşirleri verdim, biliyor musunuz?"

"Bilmiyoruz!" dediler.

"Siz Hoca Nasrettin diye çok şakacı bir adamın adını duydunuz mu?"

"Ben duydum!" dedi Erdem.

"Ramazan ayı gelince çömleğe her gün küçük bir taş atarmış. Mahallenin haylazları, onun her gün çömleğe birer taş attığını görünce, dere kıyısından birer avuç taş toplayıp Hoca'nın çömleğine atıvermişler. Ona yardım olsun diye belki de! Ramazan'da oruç tutan karısı, kaç gün oruç tuttuğunu anlamak için Hoca'ya sormuş, 'Bugün Ramazan'ın kaçı?' diye. 'Dur!' demiş, 'Sayayım da sana söyleyeyim!'... Çömleği sakladığı odunluğa koşmuş, başlamış taşları saymaya, 'Yirmi sekiz, yirmi dokuz, otuz, otuz bir!.. Otuz beş!.. Kırk!.. Elli!.. Altmış!.. Yetmiş!.. Seksen!.. Yüz!.. Yüz elli!.. Yüz altmış sekiz, karıcığım!..' demiş, 'Bugün Ramazan'ın yüz altmış sekizi!'..."

"Aaa!.. Bir ay otuz, otuz bir günden fazla olur mu?' dedi Erdem.

"Olmaz! Olur mu hiç? Ama çömleğe haylaz çocuklar birer avuç taş atarlarsa olur, neden olmasın? İşte çocuklar, benim de size bu tebeşirleri neden verdiğimi siz bulun artık!"

"Anneciğim!" dedi Güliz, "Haylaz çocuklar bizim kapıya çok çok çizgi çekmesinler diye!.."

"Bak, bunu iyi anladın kızım!"

"Ama Şenay Teyze!" dedi Erdem, "O yaramaz çocuklar, hem kırmızı hem mavi tebeşirle çizerlerseee?..."

"Arada bir de beyaz tebeşirle değil mi? Ama onlar da çizgileri sırayla çekemezler ki... Sırasını karıştırdılar mı anlarım ben!"

Doğruydu Bayan Şenay'ın düşündüğü. Haylaz çocuklar, her şeyi akıllıca düşünemezlerdi ki... Her şeyi birbirine karıştırırlar, ölçülü, olumlu, düzgün işlerin üstesinden gelemezlerdi. Haylaz olmayan bir çocuk gelip de başkasının kapısına çizgi çeker miydi hiç?

Niyazi Tekinok, çocukların böyle, akıllı akıllı Bayan Şenay'ı dinlediklerini görünce sinsi sinsi gülüyor, Bayan Şenay'ın çok olgun bir kadın olduğuna inanıyordu. Dedeye kalırsa bu çizgiler Erdem'le Güliz için düşünülmüş olmalıydı. Boş kaldıkça gelip gidip çizgi çekmesinler diye! İkisinden biri sırası gelmeden bir haylazlık etti mi hemen anlaşılıverirdi, tebeşirin renginden!

Niyazi Dede, bir de takvime çektiği çizgilerle civcivlerin çıkacağı günü hesaplıyordu.

Bir sabah kapının önünden geçerken:

"Sayın Şenay!" dedi, "Kapıdaki çizgileriniz ne gösteriyor bilmem; ama benim hesabıma göre bir hafta sonra tam on iki civciv odunlukta bizi bekliyor!"

"Evet!" dedi Bayan Şenay, "Ben de saydım, yarın çektiğim çizgiyle tam on dört çizgi oluyor. Yalnız sizden şunu öğrenmek istiyorum. On iki yumurtadan eksiksiz on iki civciv alacağınızı nasıl kesin olarak söyleyebiliyorsunuz?"

"Önce yumurtaların çok taze olduklarını biliyorum. Bartın'da bir tavuk yetiştirme evi var... Tavuk bakımevi

de diyebiliriz. Yumurta tavuktan düşer düşmez üzerine gününü hemen yazıyorlar. Yumurtaların en tazelerinden seçtim. Horozlu kümestir, horozsuz kümestir, diye bir sorun da yok, yumurtaları aldığım yer için... Oradaki bakımcılardan kuluçkaya yatan tavuğa nasıl bakılacağını da öğrendim. Yemini, suyunu da hiç eksik etmedim. Hem de en yararlı biçimde verdim. Yanına vakitli vakitsiz girip rahatsız da etmedik, bizim hanımla!"

"Haklısınız!" dedi Bayan Şenay, "Tüm yumurtalardan civciv çıkmaması için hiç neden yok, bu durumda. On iki civcivimizin dünyaya gelmesini bekleyebiliriz artık!"

"Öyleyse bir dakika Bayan Şenay! Bizim Öksüz'ü onların gelmesi şerefine bahçeye indireyim artık. Koskocaman bir civciv! Bak Güliz, bahçeye kocaman bir civciv geliyor!"

Pencereden bakan kızını çağırıyordu bahçeye. Niyazi Tekinok, yaşından beklenmeyen bir canlılıkla üçüncü kata çıkıp koltuğunun altında bir teneke kutuyla gelmişti. Erdem de peşine takılmıştı dedesinin. Zeliha Nine, üçüncü katın balkonundan sarkmış onlara bakıyordu.

Tam o sırada Çandır Köyü'nün başıboş köpeklerinden Karaçomar, açık duran bahçe kapısından içeriye girmiş, sanki kutudan çıkacak civcivi bekler gibi gözlerini dikmiş, bakıyordu.

Kutunun delikli kapağını açan Niyazi Dede, yeni-

den kapağı kapattıktan sonra yavaşça oracığa bıraktı. Yerden kaptığı taşı Karaçomar'a acımasızca fırlattı. Taş, köpeğin ayaklarının dibine düşmüştü. Geriye çekilmese başına da rastlayabilirdi. Canı yanmış gibi, başlamıştı havlamaya.

"Kokuyu aldı köpoğlu köpek!" dedi Niyazi Dede, "Bizi uyutup nerdeyse kapacak civcivi!"

Şaşırmıştı bu işe Güliz. Nasıl kapalı kutudaki civcivin kokusunu alabilirdi bu köpek?

"Erdem!" diye bağırdı dedesi, "Kapat çabuk şu bahçenin kapısını!"

Karaçomar söylenenleri anlamış gibi hiç de bahçenin kapısından çıkmayı düşünmemiş, Kezban Nine'nin tel çitle bölünen bahçesine ayaklarını yere sürterek kayıvermişti. Bu kez de durmuş, oradan bakıyordu.

Bayan Şenay, onun bu durumuna bakıp gülüyordu:

"Çok merak etti!" dedi, "Kutudan ne çıkacak diye bekliyor merakla!"

Niyazi Tekinok kutuyu açmıştı. Civcivin sesi daha canlı çıkıyordu:

"Cik.. Ci ci ci cik! Cik cik!.."

Elini sokup çıkardı onu kutunun dibinden. Otların üzerine bırakıverdi... Civciv, sırtından bir anahtarla kurulan oyuncaklar gibi, başlamıştı oraya buraya pıtı, pıtı, pıtı yürümeğe. Bir süre sağa sola koşuştuktan sonra gagasını otların arasına sokarak yem arıyor, bulamayınca da eşeleniyordu.

"Tamam!" dedi Niyazi Dede, "Bundan sonra hiç aç kalmaz! Kendi yiyeceğini kendisi arar bulur."

Önce ayaklarının dibinde eşelenip dururken, bahçenin uzaklarına doğru açılmaya başlamıştı.

"Bir tehlike var!" dedi Niyazi Dede, "Komşu bahçeye geçmesi!"

Karaçomar, taaa uzaklardan ona bakıyordu.

Niyazi Dede, yerden taş alıp da atıyormuş gibi bir davranış gösterince, Karaçomar, Kezban Nine'nin de bahçesini geride bırakıp görünmez olmuştu.

"Civcivi bahçede size bırakırdım ama..." dedi, "Bu köpek ilk günden gördü bu Öksüz'ü. Anlaşılan rahat bırakmayacak! İyisi mi biraz dolaşsın şuralarda da alıp götüreyim yukarıya!"

"Ben bakarım ona!" dedi Güliz, "Köpeğe taş atarım, ben de!"

"Bakamazsın sen! Yeni civcivler çıkana kadar kalsın yukarıda. Onlar çıktı mı salarız aralarına, benekli tavuk kollar onu kurtlardan, kuşlardan!"

Niyazi Dede, bir süre civcivin gezip, dolaşmasını izledikten sonra yeniden kutusuna koydu.

"Anneee!" dedi Güliz, "Niyazi Dede götürmesiiin!.. Ben hep beklerim onu! Kara köpeğe kaptırmam!"

Niyazi Tekinok, ileriyi düşünerek civcivi çoktan kapatmış, kutuyu da kucağına almıştı:

"Haydi, şimdilik hoşçakalın!"

Güliz, Niyazi Dede'nin arkasından tam gideceği sırada, annesi seslendi kapının önünden:

"Sen bugün neden odanı düzeltmedin? Havlunu bile yerine asmamışsın!"

"Asarım anneciğim!"

"Peki, ne duruyorsun ya?"

"Anneciğim, bu civcivi düşünüyordum..."

"Nesini düşünüyorsun bu civcivin?"

"Annesi bile yok onun..."

"Evet Güliz, annesi bile yok! Oysa bu civcivler bir süre anneleriyle gezerler... Sonra ne olur biliyor musun?"

"Ne olur anneciğim?"

"Hep bir arada yaşamaya başlarlar, kardeş kardeş... Anneleri kendi işine dalar..."

"Nedir kendi işi anneciğim?"

"Tavukların kendilerine özgü bir işleri, bir görevleri vardır... O da yumurta yapmak!"

"Bizim için..."

Annesi gülmeye başladı:

"Biz öyle sanırız! Aman ne iyi tavuk bunlar, deriz, ne güzel yumurtalar yapıyorlar bizim için!"

"Bize yapmıyorlar mı yoksa onları?"

"Ne arılar, bizim için bal hazırlarlar; ne koyunlar, kuzularını bizim için büyütür... Ne de Kezban Nine'nin ineği Güliz'e süt yetiştireceğim diye didinir!.. Hep kendileri, hep kendi yavruları için!"

"Demek biz onların ürettiklerine ortak oluruz, öyle mi anneciğim?"

"Daha da ileri gideriz Gülizciğim, 'Siz ne yaparsanız

yapın, ürettiklerinizin tümünü biz alacağız!' diye de zorbalık ederiz!"

"Biz kötü insanlarız, öyle mi anneciğim?"

"Değiliz; ama ne yapalım ki onların kendileri için ortaya koydukları ürünler bize de çok yararlı... Sabahları süt içmezsen, iki tane yumurta yemezsen, nasıl sağlıklı büyür, nasıl kocaman bir kız olursun? Bize düşen görev, onlardan yararlanırken, ürettiklerinin tümünü kendimize ayırmamak."

"Yiyemeyiz ki tümünü anneciğim!"

"Neden yiyemeyelim? Biz, elli - elli beş milyon insanız! Söz birliği edip tüm yumurtaları yesek..."

"Tavuklar bize çok kızardı, değil mi anneciğim? Kızdıkları için de yumurtlamazlardı."

"Biz de yumurtasız kalırdık, yumurtasız kaldığımız bir yana, kuluçkaya yatıracak yumurta da bulamaz, civciv de yetiştiremezdik."

"Aaa!.. O zaman tavuksuz da kalırdık, değil mi anneciğim?"

"Yaaa! O zaman tavukların kökü Türkiye'mizden kazınırdı. Güliz, kahvaltıda yiyecek tek yumurta bulamazdı. Zeliha Nine, bütün bunları bildiği için, yumurtaların tümünü kendine ayırmıyor. Bu yumurtalarda tavukların da payı vardır diye civcive yumurta yediriyor. Öyle yapmadı mı Zeliha Nine? Civcive yumurtadan çıkar çıkmaz ne yedirdi? Pişirip de yumurta yedirmedi mi?"

"Evet anne, önce yumurta yedirdi, sonra da Niyazi Dede bulgur verdi."

Annesi konuyu başka yönlere doğru alıp götürmüştü. Oysa Güliz, başka şeyler soracaktı annesine. Civcivin annesiz babasız da büyüyebildiğinden söz edecekti. Onu da başka bir gün sorardı artık.

VII

Erdem havlusunu almış, denize gidiyordu. Bahçeye açılan yan kapının önünden geçerken durdu. "Bugün tebeşirle çizgi çekme sırası kimde?" diye düşündü. Kapı açık olsa, başını uzatıp bakardı. Kendisi dün çekmemiş miydi, kırmızı tebeşirle? Yoksa önceki gün mü çekmişti?

"Güliiiz!" diye seslendi.

Duyuramamıştı. Bir daha seslendi:

"Güliiiiiz!"

Evde olsaydı bu seslenmeye çoktan kapıya gelirdi. Haydi, duymadı diyelim, annesi açardı kapıyı, nerede olduğunu söylerdi. "Herhalde ikisi de kumsaldadır." diye düşündü. Bahçeden çıkarken kapıyı kapatmayı unutmadı. Yoksa, Zeliha Nine'nin ineği iter kapıyı

açardı. Güzelce kapattı, sürgüsünü de yerine geçirdi. Yolun karşısına geçer geçmez, kumsalda onları aradı bakışlarıyla.

"Aaaa!" dedi, "Güliz yüzüyor!.."

Güliz, omuzlarına kadar suya girmiş olan annesine doğru kulaç atarak yaklaşıyordu. Ayakları yerden kesilmiş olmalıydı. Hem de kollarını başının üstünden doğru atıyordu. Annesi, kısa zamanda öğretmişti kulaç atmasını. Oysa, kendisi ne kadar zor öğrenmişti. Bu gidişle Güliz geçecekti onu. Koşarak gitti kıyıya. Üzerinde ne varsa çıkarıp attı kumların üzerine. Mayoyla kalmıştı. Deniz soğuk mu, sıcak mı diye ayağının ucuyla bakmadan attı kendini sulara. İki - üç kulaçta Şenay Teyze'nin yanına geldi.

"Haydi Şenay Teyze!" dedi, "Bakalım, bana yetişebilecek misiniz?"

Bayan Şenay, önce, kucakladığı kızını kumların üzerine bıraktı. Onu özendirmek için:

"Bak kızım!" dedi, "Şimdi yarışacağız. Sen yargıcı ol buradan! Kim kimi geçecek, iyi bak!"

"Haydi bakalım!" dedi, "Açıklara doğru yüzmeden seninle yarışalım!"

"Peki Şenay Teyze... Bir!.. İki!.. Üç!.."

Bayan Şenay'ı açılmaktan korkuyor sanan Erdem, durmadan açılıyordu. Oysa, Bayan Şenay onun yorulunca kıyıya dönemeyeceğini düşündüğü için açılmasını istememişti.

Bir süre böyle gittiler. Bayan Şenay biraz zorlasa,

çoktan yetişirdi Erdem'e... Ya yetişemeyip de, Erdem'i kıyıdan uzaklaştırmış olursa... Ya Erdem yorulup da, kıyıya dönemezse...

"Tamam!" diyecekti Bayan Şenay, "Ben yoruldum. Sen birincisin! Yetişemiyorum sana!.."

Diyecekti; ama demedi. Yarışmalarını kıyıdan izleyen Niyazi Dede, ne olur, ne olmaz diye geriden yetişmişti. Artık tehlikenin ortadan kalktığını anlayan Bayan Şenay, kulaçlarını sıklaştırdı. Tam Erdem'i geçeceği sırada, onun da birden hızlandığını gördü. Gerilerden bir iki kulaçta yunus balığı gibi yetişen Niyazi Dede, yarışı yakından izleyebilmek için yanlarından hızla geçmişti. Taa açıklarda yüzünü onlardan yana çevirmiş, kimin yarışı kazanacağını bekliyordu:

"Haydi Erdem!" dedi, "Hızlan biraz!"

Bayan Şenay'ın içi rahattı artık. Kendini hiç sıkmadan, düzgün kulaçlarla Erdem'e yaklaştı. Kendini birazcık zorlasa onu geçmesi işten bile değildi. Bir süre başa baş yüzdüler.

Erdem, Şenay Teyze'den bu beceriyi hiç beklememişti. Yarışı kazandığına o denli inanmıştı ki, onu yanında, birazcık da ilerisinde görünce öylesine şaşırmıştı ki... Kendini yeniden zorladı... Hayır... Şenay Teyze'yi geçemeyecekti. Geçmek bir yana, yetişemeyecekti. Biraz daha zorlandı... Zorlandı değil de, zorlanmak istedi... Kulaç atacak gücü kalmamıştı.

Durumu anlayan Niyazi Dede:

"Anlaşıldı!" dedi, "Bayan Şenay kazandı... Erdem de ikinci!"

Yarış bitmişti; ama geriye nasıl dönülecekti? Yarışçılar yüzlerini kıyıdan yana çevirir çevirmez anlamışlardı işin zorluğunu. Bu yorgun kollarla nasıl kulaç atıp kıyıya varacaklardı? Erdem'de şimdiden bir yılgınlık başlamıştı. Bakışlarıyla dedesini yardıma çağırıyor; ama bu gizli çağrıyı Bayan Şenay'ın anlamasından çekiniyordu. Kıyıda her konuda ondan yardım isteyebilirdi; ama yarış alanında ne durumda olduğunu bile açıklayamazdı. Az önce Şenay Teyze'yi yarışa çağıran o değil miydi? Kim meydan okumuştu Şenay Teyze'ye?

Dedesi onun huyunu bildiği için:

"Bak, Erdem!" dedi, "Ben kayık olacağım, sen de bana bineceksin. Gel yanaş!.. Kayık olursam senin kürek çekmen gerekir... İstersen motor olayım! Söyle ne olayım?"

Erdem, güç belâ dedesine yanaşabilmişti. Sırtüstü yatan dedesinin karnının üstüne oturunca:

"Motor!" dedi, "Motor ol sen!"

Niyazi Tekinok, ayaklarını suya pata pata vurup motor sesi çıkarırken suları da köpürtüyordu. Gerçekten, motor gibi de hızlanmıştı.

Bayan Şenay yorulmuştu; ama sırtüstü yatmakla yorgunluğunu gideriyordu. Kendisi hem motordu, hem motorcu, hem de yolcu!

Bu kez de o yarışa çağırıyordu Erdem'i.

"Erdem Kaptan!" dedi, "Haydi motorları yarıştıralım, var mısın?"

"Benim motorum yorgun!" dedi Erdem gülerek...

"Hiç de öyle görünmüyor! Sakın motorcu yorgun olmasın?"

"Motorcu da yorgun!"

Böylece, yenilgiyi benimsemiş oluyordu Erdem.

Güliz, denize ilk girdiği günlerdeki gibi sudan korkmuyordu. Çenesine kadar suya girmiş. Annesini bekliyordu kıyıda. İki avucunu da açmıştı. Annesi sırtüstü yüzdüğü için onu görmüyordu. Yavaş yavaş geldi. Başı Güliz'in iki avucunun içine girdi.

"Hooop!" dedi Güliz, "Buraya kadar!"

Bayan Şenay, birden ayaklarının ucuna basıp doğruldu.

"Anneciğim!" dedi Güliz, "Çok yoruldun, değil mi?"

"Yoruldum; ama o kadar çok değil!"

"Seni kıyıya dönemez sanmıştım! Çok korktum! Sana yardım edemediğim için de..."

"Üzüldün, değil mi?"

"Kendime kızdım. Her gün iki kez denize girip yüzmeyi çok iyi öğreneceğim, bundan sonra!"

"Bak, buna çok sevindim işte!"

Gülüyordu annesi:

"Beni kurtaracağını düşünerek açılır da açılırım bundan sonra!"

"Ben de yüzme öğrenince seni hiç yalnız bırakmam! Denizde bile!"

"Yook, sen çok iyi kızsın! Beni arada sırada yalnız da bırakırsın! Söz gelimi, öğleden sonra... Bugün..."

"Anladım!" dedi Güliz, "Öğleden sonra yazı yazacaksın!"

"Nasıl da bildin?"

"Ne yazacaksın anneciğim?"

"Civcivin öyküsünü yazacağım!"

"Aman ne güzel olur!"

Erdem de denizden çıkmış, hemen oracığa uzanıvermişti. Bir adım atacak hali kalmamıştı. Bir süre dinlendikten sonra:

"Şenay Teyze!" dedi, "Bugün kim çizgi çekecekti?"

"Dün kim çekti?" diye sordu Bayan Şenay.

Buna kimse kesin yanıt bulamamıştı.

"Sanıyorum sıra bendeydi." diyen Güliz, bakıyordu annesinin yüzüne. Oysa, annesi unutmuştu sıranın kimde olduğunu.

"Sakın bende olmasın!" dedi.

"Kaç gün kaldı acaba, civcivlerin çıkmasına?" diye Niyazi Dede de sorunca büsbütün iş karışmıştı. Oysa, biliyordu kaç gün kaldığını. Onların tebeşir çizgilerine takılmak istiyordu.

"En iyisi gidip bakmak!" dedi Bayan Şenay.

Erdem önden yürürken:

"Sıra bendeydi sanıyorum!" dedi.

"Hayır!" dedi Güliz, "Sıra bendeydi. Sabahleyin baktım, kırmızı çizgi vardı. Ben tam mavi tebeşirimi alıp çizecektim ki, annem kahvaltıya çağırdı. Sonra da unuttum!"

"Çocuklar!" dedi Bayan Şenay, "İkinizde de değil çizme sırası... Bende!"

Niyazi Tekinok gülüyordu:

"Sözde hesap tutmak için üç renkli tebeşir kullandınız, yanılmayacaktınız hani! Durun, ben size eve gitmeden sıranın kimde olduğunu söyleyeyim! Önce kim başlamıştı çizgi çekmeye? Erdem mi?"

"İlk çizen Erdem olduğuna göre... Ondan sonra kim geliyordu?"

"Ben!" dedi Güliz.

Bu durumda, sıranın kimde olması gerekir? Üç kişi beş günde on beş çizgi çeker. On altıncı gün, çizgi yeniden başlar! İlk gün kim çizdiyse, on altıncı gün de onun çizmesi gerekir!"

"Yani Erdem!" diye tamamladı Tekinok'un sözünü Bayan Şenay "On yedinci gün de..."

"On yedinci gün de Erdem'den sonra kim gelirse çizgiyi o çeker! Yani Güliz!"

"Eğer siz sayı saymakta yanılmadıysanız, doğru!" dedi Bayan Şenay.

"Evet!" dedi Niyazi Tekinok, "Eğer yanıldımsa iş değişir! Ne var ki..."

Sonra getirdi sözünün gerisini:

"Hiç yanılmam!" dedi, "Neden mi yanılmam? Sizden saklı, ben de defterime çekiyorum çizgiyi de ondan!"

"Ya bir gün çizgi çekmeyi unuttunuzsa..." dedi Bayan Şenay!

"Neden unutayım, cep takvimindeki günlerin üzerine çekiyorum çizgiyi! Nasıl yanılırım! Ben yanılsam bile takvim yanılmaz ki!.."

"Yani dedeciğim," dedi Erdem, "bugün çizgiyi senin hesabına göre kim çizecek?"

"Güliz çizecek!"

Bahçeye birlikte girdiler. Bayan Şenay, çiçeklerin arasına sakladığı anahtarı alıp kapıyı açtı.

"Buyurun!" dedi, "İşte çizgileriniz! En sonraa.. Erdem çizmiş kırmızı tebeşirle... Haydi bakalım, getir mavi tebeşirini Güliz! Bir, iki, üç, dört..."

Gerisini içinden saydı. Başında Niyazi Tekinok bekliyordu:

"Boşuna saymayın!" dedi, "On yedi olacak!.."

"On beş... On altı... Gel bakalım Güliz! Sen de çiz!.. Tam on yedi!.. Tamam çocuklar!.. Dedeniz haklı çıktı! Biz renkli tebeşirle çizdik; ama gene de çıkamadık işin içinden. Çok dikkatli olmamız gerekiyor."

Niyazi Dede, Erdem'i elinden tutup dış kapıya doğru yürürken:

"Dört gün sonra kartopu gibi civcivler!.." dedi.

"Evet, Bay Tekinok!" dedi Bayan Şenay, "On iki civciv dünyamızı şenlendirecek. Şimdi yemeklerimizi yiyebiliriz. İyi yorulduk doğrusu. Dinlenmeyi hak ettik.

"Hoşçakalın!" diyen Niyazi Dede, Erdem'le birlikte çıktı merdivenlerden.

VIII

"Güliz!.. Haydi hazırlan! Dişlerini fırçala önce!" dedi annesi.

"Saçlarımı bile taradım!"

"Öksüz Civciv'i görelim, büyümüş mü biz görmeyeli!"

İç kapıdan geçip merdivenleri çıktılar. İkinci kattan geçerken kapıda İclâl'le karşılaştılar. Öğretmen Lisesi'nin son sınıfında iyi bir ablaydı.

"Buyurun!" dedi, "Size yaptığım resimleri göstereyim!"

"Onları sonra görürüz." dedi Bayan Şenay, "Sana biz Öksüz Civciv'imizi gösterelim!"

"Zeliha Nine'nin civcivini mi? Çok güzel! Geçen gün gördüm de..."

İclâl'i de yanlarına alarak üçüncü kata çıktılar. Zeliha Nine seslerini duymuş, kapıda bekliyordu onları.

"Buyurun!" dedi, "Biz de sizi bekliyorduk!"

"Aaaa!" dedi Güliz, "Aman şuna da bakın, kapıya çıkmış, o da bekliyor bizi!"

Niyazi Dede'yle Erdem kiraz toplamaya gitmişlerdi; demek, doğruydu Zeliha Nine'nin söylediği. Onları bekleyen gerçekten de civcivle kendisiydi, Civciv önlerinden yürüyor, yol gösteriyordu. Kuyruğunda bağlı duran bez, sırtına konmuş beyaz bir kelebeği andırıyordu. O pıt pıt pıt yürüdükçe kelebek de attığı adımlara uyarak, bir sağa gidiyordu, bir sola. İclâl onun yürüyüşünü görünce dayanamadı:

"Aman ne güzel!" diye tutup öpmek istedi. Elini uzatmıştı bile:

"Aaa," dedi, "hiç kaçmıyor!"

Tutup aldı eline. Boncuk gibi gözlerini dikmiş İclâl'e bakıyordu. Dayanamadı küçücük başını öpüp ayağının dibine bıraktı.

"Tıpkı insan gibi... O kadar da cana yakın ki..."

"Senden bulgur istiyor!.." dedi Zeliha Nine, "Sen ne sanıyorsun kızım, bizim Öksüz Civciv, senin ela gözlerine hayran mı oldu sanıyorsun?"

İclâl utanmıştı:

"Amaaan Zeliha Teyze!" dedi, "Hayran olunacak gözlerim olmadığını biliyorum ben! Ben de sandım ki... Bir yakınlık duyuyor bizlere..."

Bayan Şenay bulgur torbasının nerede olduğunu biliyordu. Bir avuç bulgur aldı avucuna:

"Gel bakalım civciv kardeş!" dedi, "Çok sevdiğin haşlanmış buğdaylardan biraz ye de, bir an önce büyü!"

Elindeki bulgurları gören civciv, arkasına takılmış, balkona gidiyordu.

"Bak!" dedi İclâl'e, "Yemin kokusunu alınca nasıl bıraktı seni!.."

"Ben de suyunu hazırlayayım öyleyse... Nasıl olsa karnı doyunca su arayacak!"

Balkondaki boş fincanı aldı, musluktan doldurup getirdi. Yere koymuyordu. Bir sandalyeye oturmuş, gagasıyla yemleri toplamasını bekliyordu:

"Haydi yavrum!" dedi, "İşini bitir de suyunu vereyim! Fincanını da pırıl pırıl yıkadım. İnanmazsan bak!"

Son taneleri yerden toplayan civciv tozlanan gagasının iki yanını da balkonun betonuna sildi. İclâl'in elindeki fincanı görünce koşarak geldi. İclâl'in kaçırır gibi çekmesi hiç hoşuna gitmemişti. Hooop dizine atlayıvermişti. Başını uzatmıştı, içmek için.

"Yavaaaş!" dedi İclâl, "Dökeceksin!"

İster istemez koymuştu fincanı yere. Civciv, başını sokup kaldırıyor, yuttuktan sonra yeniden başını fincana uzatıyordu.

Zeliha Nine, konukları civcivle oyalanırken içerde çay hazırlıyordu. Suyunu da içen civciv, yapacak hiçbir işi kalmayınca Bayan Şenay'ın ayaklarının dibinde bekliyor, onun kendisiyle ilgilenmesini istermiş gibi gagasıyla ayaklarına dokunuyordu.

"Demek evde canın sıkılıyor, öyle mi?" dedi, "Seni alıp götürsem, gelir misin?"

"Çok iyi olur anneciğim." dedi Güliz, "Söyleyelim de Zeliha Nine'ye, alalım onu!"

"Ya Erdem vermezse?"

"Verir! Neden vermesin? Onların civcivleri çoğalacak bugünlerde!"

Bayan Şenay, eğilip civcivi almıştı avucuna. Onu yüzüne gözüne sürüp seviyordu. Ne kadar da hoşlanıyordu sevilmekten. Gagasıyla dokunuyordu Bayan Şenay'a.

Güliz annesinin elinden almak isteyince, gitmek istemediğini belirtmek için kanatlarını açıp direnmeğe başlamıştı. Yakalamak istedikçe geri geri kaçıyordu. "Bırak beni!" demek istiyordu sanki.

"Herhalde tutmasını beceremiyorsun Gülizciğim!" dedi annesi, "Canını acıtıyorsun da onun için kaçıyor senden!"

"Güzel tutuyorum anneciğim!"

"Ama civciv güzel tutmadığın için kaçıyor, baksana!"

"Ben de sevmek istiyorum onu!"

"Peki kızım, aç iki avucunu birden!"

Güliz, iki avucunu da açmıştı. Annesi usulca yakaladığı civcivi avuçlarına bırakıvermişti:

"Aman şu güzelliğe bakın!"

Civciv, ne olduğunu, nereye bastığını anlayamamıştı. 'Kaçmak mı, durmak mı gerekir?' diye düşünüyor-

du sanki... Kendisine dokunulmadığını anlayınca, sağına soluna bakıyor, nerede durduğunu anlamak için gagasıyla Güliz'in parmaklarına dokunuyordu:

"Gıdıklanıyorum anneciğim! Avucumun ortasına dokunuyor gagasıyla!"

Kıkır kıkır güldükçe, civciv de 'Ne oluyor?' diye şaşırıyordu. Gülerken avuçları oynuyor, o da ileri geri gidip gelmek zorunda kalıyordu. Güliz'in avuçlarında duramayacağını anlayan civciv, balkonun yan duvarına konmak isterken ayağı kayıverdi, hooop boşluğa...

"Aaaa!" dedi İclâl, "Civciv bizim balkona düştü!"

Koşarak baktı aşağı:

"Doğru bahçeye!.." dedi.

Civcivin kanatları uçmaya elverişli değildi; ama açılınca paraşüt gibi inmesini kolaylaştırmıştı. Bu işlerde daha ustalaşmadığı için de, düştüğü yerde kalakalmıştı civcivcik!

"Aaay! Öldü civciv!" diye bağırarak koştu Güliz, İclâl de arkasından...

"Ne olacak ona!" diyordu Zeliha Nine, "Kuş sayılır o, uçmuştur!"

Gerçekten kuş sayılır mıydı?

Serçe civcivden küçüktü; ama kanatları tam kendine göreydi, uçmasını beceren bir kuştu. Serçeler kadar uçabilir miydi bu tombul civciv? Bayan Şenay da kalkmıştı yerinden:

"Haydi hoşçakal Zeliha Teyze!" dedi, "İş çıkardık. Gidip ben de bir göreyim!"

"Hiç canını sıkma! Hiçbir şey olmamıştır... Olsa da, yenileri geliyor geriden. Haydi güle güle!"

Öyle demişti; ama Zeliha Nine, herkesten çok da merak etmişti. Balkondan sarkmış çocuklara bakıyordu:

"Kızım, çarpıyor mu yüreği?"

İclâl, eline almış, yüzüne yapıştırmıştı:

"Çarpıyor, Zeliha Nine!" dedi, "Tıp tıp atıyor! Neredeyse sesini bile duyacağım çırpıntılarının!"

"Biraz su ver de açılsın! Kokmuştur zavallı!"

"İclâl Abla! Ben de duyayım yüreğinin çarpıntısını!"

Güliz, İclâl'in avuçlarının arasındaki civcive yanağını yapıştırmış, yüreğinin atışlarını duymaya çalışıyordu.

"Evet!" dedi, "Küt küt atıyor! Bu kadarcık civcivin ne kadar da büyük yüreği varmış böyle!"

Annesi de gelmiş soruyordu:

"Yaşıyor, değil mi İclâlciğim?"

"Yaşıyor, bakın gözlerine! Çok korkmuş ama..."

"Getir de, biraz su verelim!"

Bahçe kapısından girdiler eve. Bayan Şenay, küçük bir tasa su koyup getirmiş, yazı yazdığı masanın üstüne koymuştu. Masanın üzerine bırakılan civciv, hiçbir şey olmamış gibi suyunu içiyordu; ama iki ayağının üzerinde zor duruyordu. Bayan Şenay:

"Çocuklar!" dedi, "Civcivin sağ bacağı incinmiş, bakın. Üzerine basamıyor!"

"Sakın kırılmış olmasın!" dedi İclâl, "Kanamış mı acaba?"

Eliyle incinen ayağını yoklamak isteyince, geri geri giden civciv gagasıyla parmaklarına vurdu:

"Dokunma ablacığım, acıtıyorsun!" demek istiyordu.

"Aaaa!.." dedi Güliz, "Anneciğim, hani bu civcivin bezi?"

Uçarken düşmüş olacaktı; ama nereye? İclâl'le Güliz koştular. Çok geçmeden Güliz eline aldığı bezle girmişti içeriye:

"Daha tertemiz!" dedi, "Kirletmemiş!"

Bayan Şenay:

"Çocuklar!" dedi, "Biz balkonda onunla oynarken, bu bez biraz sıyrılmış olacak! Yoksa kanatları açılmaz, taş gibi düşerdi yere! İşte o zaman civcivcik sağ kalmaz ölürdü. İyi ki bez sıyrılmış da düşmüş arkasından!"

"Geçmiş olsun bizim Öksüz Civciv'e!"

"Verin de, onu yeniden bağlayalım!"

Tülbent denilen o incecik bezin içine masanın üstündeki paketten bir tutam da pamuk çekip koyduktan sonra güzelce bağladılar. Civciv bu beze öyle alışmıştı ki, hiç yadırgamıyordu. Bağlanırken ayaklarını açmış duruyordu, hiç kıpırdamadan. Daha güzel bağlamaları için kolaylık gösteriyordu sanki.

"Çocuklar!" dedi Bayan Şenay, "Bu civciv artık bu evin oldu. Ne Zeliha Nine'ye veririm onu, ne de Niyazi Dede'ye! Erdem'in canı civcivi görmek istiyorsa, buyursun her gün bize gelsin! Kapımızın ikisi birden ona açık! İster ön kapıdan gelsin, ister bahçe kapısından!"

"Onların yeni civcivleri çıkacak!" dedi İclâl, "Bu civciv de sizde kalabilir!"

"Biraz büyüyünce civcivin de oyuna başvururuz, nereyi istiyorsa orada kalır. Şimdilik bizim konuğumuz olsun! Bu civcivin bakımından da, eğitiminden de şimdilik biz sorumluyuz, İclâl de tanık olsun!.."

Tam bu sırada, Niyazi Tekinok bahçe kapısından içeriye girmişti. Erdem yorgunluktan taaa gerilerde kalmıştı. Dedesi bir süre bahçe kapısını açık tutarak bekledi:

"Koş Erdem!" dedi, "Kapıyı kapatıyorum! Gene dün inekler girmiş bahçeye, tüm çiçeklerimi yemiş!"

Bayan Şenay, kızının kulağına eğilmiş, yavaşça şunları söylüyordu:

"Ah Güliz!" diyordu, "Gene kapıyı açık bırakmışsın! Niyazi Dede'nin çiçeklerini ineklere sen yedirmiş olmayasın! Bak, bir daha açık bırakmayın demek istiyor bize!"

Kıpkırmızı kesilmişti Güliz; ama Niyazi Dede, açıkça Erdem'i suçluyordu, belki de incelik olsun diye.

"Bir daha açık bırakmayacaksın, değil mi?" diyordu Erdem'e, "Açık bıraktığını görürsem, bir daha ne deniz var sana, ne de... Söyle bakalım gerisini, ne de?.."

"Kiraz..." dedi Erdem, "Bir daha bana kiraz yok, dedeciğim!"

Çok iyi çocuktu şu Erdem! Oysa bahçe kapısını açık bırakan Güliz'di. Bir türlü, bahçenin kapısını örtmek aklına gelmiyordu. Onu utandırmamak için suçu erkekçe üstüne alıyordu işte!

Onun aklı başka şeylerdeydi şimdi. Koşarak geldi. Açık duran ev kapısından:

"Çıktı mı?" diye sordu.

"Ne çıkacaktı, anlayamadım?" dedi Güliz.

"Civcivler!" dedi, "Bugün yirmi birinci gün değil mi?"

"Anneciğim!" dedi şaşkınlıkla, "Ah, nasıl oldu da unuttum ben! Sen bu sabah beyaz tebeşirle çizmedin mi?"

"Çizdiiim!" dedi annesi.

"Yirmi birinci gün değil miydi?"

"Eveeet!"

"Neden gidip bakmadık?"

Gülüyordu annesi:

"Geçen sefer baktın da ne oldu?" dedi, "Bu kez de onlar baksınlar!"

Haklıydı annesi. Demek, civcivlerin bugün çıkacağını da biliyordu.

"Peki öyleyse!" dedi Güliz, "Hep birden gidip bakalım şimdi!"

Büyük kapıdan giren Niyazi Tekinok, elindeki sepetlerin büyüğünü merdivenin alt basamağına koydu. Ana kapıyı açıp girdi içeriye:

"Buyurun!" dedi, "Erdem'le kiraz topladık. Bu sepet de sizin için!"

"Aman ne güzel kirazlar!" dedi Bayan Şenay, "Sarıları da var, kırmızıları da! Çok çok teşekkürler!"

"Sarıları ben topladım!" dedi, "Dedem de kırmızıları... Ama sarı kirazın ağacı çok yüksekti!"

Bayan Şenay, civcivin önüne bir kırmızı kiraz koydu. Yemediğini görünce ikiye bölüp verdi. Gagasını vura vura yemeye başlamıştı.

Erdem, yeni civcivleri düşünürken eskisini unutmuştu, bakmıyordu bile. Gözü neden sonra ilişince:

"Aaaa!.." dedi, "Ne işi varmış bunun sizde?"

"Konukluğa geldi!" dedi Bayan Şenay, "Hem de uçarak!"

"Nasıl, nasıl?" diye sordu Erdem.

"Sizin balkondan uçarak geldi... Önce bahçeye kondu. Bahçeden de bize! Size yeni civcivlerin geleceğini haber almış, 'Durmam ben Niyazi Dedelerde!' diyor..."

"Bugün yirmi birinci gün!" dedi Niyazi Dede, "Baktınız mı odunluğa?"

"Bakmadık!" dedi, "Hep birden gider bakarız artık!"

Niyazi Tekinok'un içine korku girmişti birden:

"Ya civcivler çıkmadıysa?" dedi.

"Çıkmadıysa yarın çıkar!" dedi Bayan Şenay.

Erdem, tam koşarak gidecekti ki... Dedesi:

"Acele etme, hep beraber gideceğiz." dedi.

Gürültüyü duyan Zeliha Nine de dizlerini tuta tuta iniyordu merdivenlerden.

"Buyurun Bayan Şenay!" dedi, "Şimdi bakabiliriz."

Niyazi Dede usulca itmişti odunluğun kapısını. İçeri girmeden önce aralık duran kapıya kulağını çevirmişti. İçerden duyacağı sesleri dinliyordu. Bayan Şenay gözlerini dedenin yüzüne çevirmişti. Yüzünün güldüğünü görünce:

"Tamam çocuklar!" dedi, "Civcivler sizi bekliyor içerde!"

Tam bu sırada, yeni anne olan tavukların yavrularını korumak için çıkardığı o sevecenlikle karışık uyarıyı duymuştu:

"Ku ku kuk!.. Kuk kuk kuk!... Ku ku ku kuk!"

Niyazi Dede sayıyordu, aralık tuttuğu kapıdan:

"Bir, iki, üç!.. Üç de kapının arkasında... Altı... Yedi, sekiz!.. Nerde öteki civcivler?.. İki tane daha... On... Biri de başını çıkarmış yumurtadan..."

Zeliha Nine, Erdem'i elinden çekerek:

"Aman biz gidelim!" dedi, "Ürkütmeyelim onları... Ben yukarı çıkıyorum. Yumurta haşlayacağım civcivlere! Erdem gel benimle!"

"Dur nineciğim!" diyordu, "Kapının aralığından bir bakayım, geliyorum!"

Dedesinin ardına kadar açtığı kapıdan eğilip bakan Erdem:

"Hepsi de yün yumağı gibi! Sarı sarı..."

Niyazi Dede, hemen çömelmiş, on birinci civcivi kabuğunun içinden çıkarmak için tavukla işbirliğine geçmişti. Tavuk gagasıyla vuruyor, Niyazi Dede vurduğu kabuğu alıp atıyordu. Kabuk atılınca, içinden, patik ponponu gibi top olmuş bir civciv çıkıvermişti ortaya. Önce ayakta biraz durmuş, çok geçmeden devrilivermişti hemen oracığa.

"Bu biraz halsizce; ama yaşayacak gene de!" dedi, "Korkulacak bir yanı yok!"

"On ikinci civciv nerede?" dedi Bayan Şenay!

Ne çatlamış yumurta vardı ortada, ne de civciv! Tavuk, bu eksikliğin hiç farkında değildi. İşini bitiren kişilerin rahatlığıyla çalımlı çalımlı dolaşıyordu.

Bayan Şenay:

"Bakın çocuklar!" dedi, "Tavuk sayı saymasını bilmiyor. On bir yavru var ortada. Tavuk, civcivleri tam sanıyor!"

Hiç de öyle bilgisiz değildi tavuk, yumurtadan son civcivi de çıkarttıktan sonra hepsini bir araya toplamak için çağrılara başlamıştı:

"Gut! Gut! Gut!.. Gut, gut, gut, gut!.."

Şaşılacak şeydi! Tüm civcivler bu çağrıya uymuşlar, yongaların arasından, odunların, kütüklerin altından çıkıp çıkıp koşuşmaya başlamışlardı! Az önce kabuğundan çıkan halsiz civcive bile bir güç gelmiş, bu çağrıya katılmıştı.

İclâl yeniden saydı:

"Bir, iki, üç, dört... Hele şunlara bakın! Bir yerde durmuyorlar ki!... Beş... Yedi! Gene karıştılar... Baştan sayayım!.. Bir, iki, üç, dört!.. Dört! Beş! Aaaa!.. Bu alaca civciv de nerden çıktı? Altı, yedi, sekiz!.. Dört de şu kümedekiler... On iki!"

"Demek on ikinci civciv bu alaca civcivmiş!" dedi Bayan Şenay, "Yongaların arasına karışmış, alacalığından ötürü görememişiz!"

"Tıpkı Öksüz Civciv'in renginde!" dedi Güliz, "Aman nasıl da benziyorlar birbirlerine!.."

Zeliha Nine kapıda görünmüştü. Elinde topraktan bir çanak vardı, içinde bıçakla kesilmiş yumurtalar... Beş altı tane kadar... Civciv başına yarım yumurta!.."

"Eh!" dedi, "Şimdilik yarım yumurta çok bile... Su da ister!"

Erdem, ninesinin arkasından, elinde çanakla girmişti. Zeliha Nine, onun elinden aldığı çanağı civcivlerin ortasına koydu. Nasıl bilmişlerdi bu suyun içileceğini? Her civciv birer kez gelip başını bu kaba sokuyor, gagalarını ıslatıp uzaklaşıyordu.

"Öğrendiler birbirlerinden!" dedi Bayan Şenay.

Daha anneleri gagalarını sokmadan yavruları öğrenmişlerdi; ama gene de yavrularına göstermekte yarar olduğunu düşünen anneleri, kurallara uygun biçimde üç beş kez gagasını sokup başını kaldırdı. Suyun nasıl içileceğini öğretmek istiyordu onlara.

"Sen su içmeyi bırak da, yumurta nasıl yenir, yavrularına onu öğret!" dedi Zeliha Nine, "Çık şöyle ortaya, hadi bakalım!"

Elindeki çanağı orta yere koyup çekildi. Tavuk, çanağın başına geçip çağırdı yavrularını:

"Gut... Gut... Gut, gut!.. Gut, gut gut gut!.."

Demek bu gutgutlar, yavrularını bir şey yemek için çağırmaydı. Bu sese onları alıştırmak için yavrular çevresine toplandıkları halde durmadan yineliyordu çağrısını:

"Gut, gut, gut!.. Gut, gut, gut, gut!.."

Önce kendisi soktu başını çanaktaki yumurtaları ye-

mek için... Gagasını vurduğu halde almıyor, onlara bu yumurta parçalarının yenilebileceğini öğütlüyordu:

"Gut, gut, gut, gut!.."

Yavrular, çanağın çevresine sıralanmışlardı. Alaca civciv bir dizi sarı boncuğun içinde kolye gibi duruyordu. Erdem, onları yakından izleyebilmek için biraz daha sokulunca anneleri huylanmıştı:

"Kuuu!.. Ku, ku, ku, ku, kuuu!.. Ku!.. Ku, ku, ku, ku!"

"Çekil," dedi ninesi, "ürkütme hayvanı! Kıskanıyor yavrularını!"

"Anneee!" dedi Güliz, "Öksüz Civciv'i de getirelim, görsün bunları!"

Annesi de uygun bulmuştu kızının bu isteğini:

"Peki!" dedi, "Getireyim!"

"Onların arasına ne güzel de yakışır, değil mi?" dedi Güliz, "Anne tavuğa yardım eder!"

"Ama onun annesi değil ki..."

"Olsun, o da bir civciv değil mi?"

Bayan Şenay, kitaplarını yerleştirdiği kutulardan birine civcivi koyup getirmişti. Elini sokup çıkardı civcivi kutudan.

"Haydi!" dedi, "Kurtuldun tek başına yaşamaktan. Öksüzlükten de kurtuldun! Bir arada güzel yaşarsınız, bundan sonra!"

Civcivlerin yumurta parçalarını yemesini izleyen anneleri, Bayan Şenay'ın bıraktığı Öksüz Civciv'i görünce tüylerini kabartarak yürüdü üzerine öfkeyle:

"Gutgutgutgutgut!.."

Öksüz Civciv, Bayan Şenay'ın ayaklarının dibine sığınmıştı. Eğilip eline almasa, parçalayacaktı sanki. Saldırıdan çok korkmuştu. Avucunun içinde kıpırdamadan duruyor, bakışlarıyla kendisini bu kabarık tüylü tavuktan kurtarması için sanki yalvarıyordu.

"Korkma küçüğüm!" dedi, "Yavrularına kötülük edersin diye telâşlanıyor. Senin uslu bir civciv olduğunu ne bilsin! Haydi gir kutuna da evimize gidelim biz!"

"Aaa!.." dedi, "Nasıl tavukmuş bu! Kendi civcivlerinden başkasını gözü görmüyor!"

Erdem'in de hoşuna gitmemişti, bu anne olacak tavuğun yaptıkları... Oysa dede ile nine, bu titiz annenin davranışlarını önceden kestirdikleri için, olanı biteni bir gülümsemeyle izliyorlardı. Tavuktan daha başka bir davranış beklemedikleri duruşlarından belliydi.

Civcivler yumurta parçacıklarını yemiş bitirmişlerdi. Artık sularını içebilirlerdi. Anneleri onları su çanağının başına çekmişti. Gagasını içine daldırıp çıkararak onları imrendiriyordu. Hemen hepsi de, çanağın çevresine sıralanıvermişlerdi. Sokup çıkarıyorlardı gagalarını. İçip içmedikleri hiç belli olmuyordu.

Bayan Şenay, bu Öksüz Civciv'e gösterilen davranışa çok üzülmüştü.

"Artık yumurtalarını yiyip bitirdiler." dedi, "Korkulacak bir şey kalmadı."

Sonra kutunun içine eğilerek, kulağına söyler gibi:

"Haydi bakalım!" dedi, "Sen de karış aralarına! Bir

gün, hepiniz de büyüyecek birer tavuk olacaksınız!"

Erdem:

"Teyzeciğim!" dedi, "Ya horoz olursaaa!.."

"Bak Erdem, hiç bunu düşünmemiştim. Ya hepsi birden sözleşmiş gibi horoz olurlarsaaa?.."

"Olamaz mı? Hepsi olmasa bile üç dört tanesi horoz olabilir..."

"Çok doğru!" dedi Bayan Şenay, "Haklısın! Öyleyse şöyle söylemem gerekir: Haydi Öksüz Civciv'im, karış kardeşlerinin arasına... Şimdiden tanışıp, anlaşın. İleride büyüyecek, kocaman tavuklar, horozlar olacaksınız!.. Bir bahçede, bir kümeste yaşayacaksınız!.. Kiminiz kırmızı ibikli horoz olacaksınız, kiminiz tombul tombul birer tavuk... Haydi bakalım, şimdiden tanışıp kardeş kardeş oynayın!"

Kutudan çıkardığı civcivi onların arasına bırakır bırakmaz, tavuk, şahin gibi saldırdı üzerine. Tam gagasıyla vuracağı sırada, Niyazi Tekinok önüne geçti:

"Bak hele canavara!" dedi, "Öldürecek yavruyu! Yalnız senin civcivlerin mi var yeryüzünde. Bu zavallı yaşamasın mı?"

Arkasından o bacaksızlar da koşup gelmişlerdi. Sanki annelerine yardım edeceklerdi, yaşatmayacaklardı bu Öksüz Civciv'i elbirliğiyle...

"Haydi yavrum!" dedi, "Anne olmanın coşkusu içinde bu sersem tavuk! Gözü kendi civcivlerinden başkasını görmüyor. Haydi Öksüz'üm, bize gidelim!"

Bu işe İclâl de şaşıp kalmıştı:

"Şenay Teyzeciğim!" dedi, "Bu kadar da olur mu? Nihayet aynı türden yaratık değiller mi bunlar?"

"Kimbilir, okullara gidip eğitilmeseydik, güzel güzel kitaplar okuyup birbirimizi sevmeyi, barış içinde yaşamayı öğrenmeseydik, belki biz de bu kadar bilinçsiz, acımasız, bencil olurduk!"

"İlerde... Hele büyüsünler... Göreceksiniz..." diyordu Zeliha Nine, "Bakın, nasıl sürü halinde dolaşacaklar... Hiç kavga etmeden."

"Ne yapsak, şimdilik bir yararı yok!" dedi Bayan Şenay, "Biz de kalkar gideriz, değil mi yavrum?"

Avucunun içinde kıpırdamadan duruyordu Öksüz Civciv...

"Koymuyorum seni kutuya!" dedi. Böyle gidelim. Tülbentin bağlanmamış; ama hemen de üstümü kirletecek değilsin ya! Madem seni aralarına almak istemiyorlar, sen de bizim aramızda yaşamanın kurallarına uymaya çalış! İlk görevin temiz olmak! Her yanı kirletmemek! Haydi hoşçakalın!.."

IX

Bayan Şenay denizden erken dönmüş yemek pişiriyordu. Domatesli pilav pişirmeyi de düşünmüştü; ama bir tek ocağı vardı... İkisini birden pişiremezdi.

"Ayşekadın pişsin! Hemen pilav korum ocağa!" diye düşünmüştü.

Pirinci raftan indirip, pişireceği kadar boşalttı tepsiye. Taşlarını ayıklaması gerekirdi.

Güliz'le Erdem denizdeydiler. Başlarında Niyazi Dede olduğu için yüreği rahattı. Kendini kurtaracak kadar yüzme biliyordu Güliz artık. Hiç korkmuyordu denizden...

İstanbul'dan yazı istiyorlardı. Yazdığı çocuk romanları çok tutulmuştu. Çocuklar bu dinlenme aylarında bile okuyorlardı. Bu Öksüz Civciv'i öyküleştirecekti.

Yemekten sonra, bahçeye içerdeki masayı çıkararak, karanfillerin arasında yazacaktı.

Şu yemek pişerken masayı hazırlasa, üstünden kitapları indirse... Tam sırasıydı. Geçti yatak odasına. Önce dergileri... A!.. Bu da ne? Postadan çıkan bu dergiyi okumamıştı. Neden unutmuştu acaba? Hep şu çeviri roman yüzünden... Ama bu Japon yazarının romanı da çok çekiciydi, doğrusu. Bir tavşanın yirmi dört saatini ne güzel de anlatıyordu!.. Bir civcivin yirmi dört saati... Yazacağı romana bu adı verse?.. Ama civciv neredeydi? İlk önce civcivi bulsa.

"Ci! ci! ci!"

Onu böyle çağırıyordu. Çinliler, tavuğa 'ci' derlermiş!.. Demek, Çinliler'in diliyle onu:

"Tavuk, tavuk, tavuk!" diye çağırıyor, o da kendini tavuk sanıp koşa koşa geliyordu, öyle mi?

"Ci, ci, ci!.. Ci, ci, ci, ci!.. Nerdesin, nereye gittin ci, ci?"

Şaşılacak şey!..

Dergileri olduğu gibi bıraktı masanın üstüne! Önce oturma odasına baktı. Yoktu. Sandalyelerin altına baktı. Kapı açık kalmıştı da dışarı mı çıkmıştı? Az önce mutfaktaydı; ama bir daha baksa!.. Aaa!.. Bu civciv, musluğun yanında ne yapıyor? Elini yüzünü yıkamıyor ya!.. Ne yapacak, ayıklamak üzere tepsiye koyduğu pirinci, tık, tık, tık, tık yiyor işte! Dönüp arkasına bile bakmıyor!

"Seni hayta seniii! Sen kim, bizim pirinçleri aşırmak

kim! Çok erken başlamadın mı bu işlere! İn aşağı ordan bakayım!"

Hiç oralı olduğu yoktu bacaksızın! Habire tık tık atıştırıyordu. Gagası tepsiye vurdukça çıkan sesler, kim bilir, nasıl da hoşuna gidiyordu?

"Heeey! Pirincin taşını mı ayıklıyorsun orda! Heeey, sana söylüyorum! Pirinci olsun, bize bırak! On gündür, evde ne bulgur bıraktın, ne ekmek içi!.. Makarna yemeyi bile öğrendin! Şimdi pilava mı başlıyorsun? Öyleyse izin ver de, pişireyim önce!"

Onu usulcacık tutup, kapı dışarı etti, mutfaktan. Kapıyı da "Afedersin!" diyerek çekti arkasından.

"Her ne kadar, seni kapı dışarı etmiş gibi bir anlam çıktı; ama Güliz'in payına düşecek olan pirinçlere de gaga uzatmaya başladın! Denizden gelince o ne yiyecek? Pişirip de seni yemeğe kalkarsa ben ne yaparım sonra? Haydi canım, biraz anlayışlı ol da, çekil mutfağın önünden!"

Ama Öksüz'ün hiçbir yere gittiği yoktu. Gagasını kapıya tık tık vuruyordu.

"Peki," dedi, "sen bilirsin! Ben de bütün bu söylediklerimi yazarım. Seni kitaba geçiririm. Bütün çocuklar mutfağa baskına kalkıştığını öğrenir!"

Bayan Şenay, üzerini boşalttığı masaya oturdu. Başladı, Öksüz Civciv'in öyküsünü yazmaya... Yazdı... Yazdı...

Bir ara, aklına ocaktaki Ayşekadın gelmişti. Koşarak gitti.. Suyu çekilmişti, nerdeyse yanıyordu. Hani biraz da yanmamış değildi.

"Hep senin yüzünden!" diye bağırdı, "Senin öykünü yazmasaydım bu Ayşekadın yanmayacaktı!"

Mutfaktan çıktı, yazısının başına oturdu. Bir süre yazdıktan sonra, mutfağın kapısı geldi aklına. Çevresine bakındı, civcivi göremedi. Oysa, Bayan Şenay mutfaktan çıkarken, Öksüz Civciv içeri yeniden girmiş, ayağının dibine kadar gelmişti. Amacı, pirince bıraktığı yerden başlamaktı. Evin hanımı, onun öyküsünü yazadursun, o başlamıştı işine. Bu kez, gerçekten de ayıklıyordu pirincin taşını. Taşları bırakıyor pirinçleri atıştırıyordu.

"Ci, ci, ci, ci!.."

Duyuyordu; evin hanımının çağırdığını duymuyor değildi. Bu güzel, akçacık taneleri bırakıp gidemezdi. Kaç gündür, sapsarı bulgur tanelerini gagalamaktan bıkmış, usanmıştı. Her bakımdan bir yenilikti bu, onun için. Tadı da bambaşkaydı bu taneciklerin! Sonraaa... Çağrıya şunun için de katılamazdı: Mutfağın kapısı sımsıkı kapalıydı. Açmak için onun boyu yetişmezdi... Bayan Şenay, mutfağa civciv girmesin diye hızla kapıyı çekip çıkmıştı dışarı. Şimdi de, kapının kapalı olduğunu gördüğü için açıp bakmıyor, dolanıp duruyordu evin içinde.

Bayan Şenay, tüm odaları arayıp da mutfağa girdiği zaman, karnı adamakıllı doymuştu artık. Susamıştı. Bilmiyordu ki, suyu da içti mi, küçücük kursağı tıklım tıklım dolduğu için bu pirinçler ıslanacak, sonra da şişecekti. Şişince de... Öylesine kursağı gerilecekti ki, tef

gibi... Öksüz Civciv, onun sıkıntısına bakalım dayanabilecek miydi?..

Bayan Şenay, onu, sağına soluna bakıp içecek su ararken yakalamıştı; ama gene de musluğun yanındaydı, yukarda...

"Ne yapıyorsun sen burada bakiyim?" dedi üzerine yürüyerek, "Pirinç işi bitti, şimdi de su mu arıyorsun? İn aşağı bakiiim! Su yok sana! Bugün hiçbir şey yok, dayak var sana! Ama ne yapayım ki çok küçüksün!"

Musluktan su damlıyordu, tam kapanmadığı için... Bir damlayı gagasının ucuyla almıştı. İkinci damlayı da alırken, Bayan Şenay yakaladığı gibi hooop!.. Yere bırakmadan, doğru mutfaktan dışarı!..

"Anneee!... Anneciğim, nerdesin?"

Kızının yüzünü görmeden:

"Gel kızım!" dedi, "Bir sandalye al da, kapının önüne otur!"

"Neden anneciğim?"

"Ben bu yaramazla baş edemiyorum! Biraz oynasın bahçede!"

"Kimmiş o yaramaz, anlayamadım!"

"Al, işte bu!"

Elindekini kapının dışına bırakıverdi.

"Yaramaz dediğin bu mu?"

"Başka kim olacak!"

Civcivin arkasındaki bez, getirirken sıyrılıp düşmüştü.

"İstediğini yapabilirsin şimdi!" dedi, "Ben yemekleri

hazırlayana kadar, göz kulak oluver buna sen Gülizciğim!"

"Peki anne!"

Güliz, önce içerden bir sandalye aldı, kapının önüne koydu. Denizde çok yorulmuştu bugün. Erdem'le yarışmışlardı. İclâl Abla, Meral Abla, Nuri, Erdal, sonra Bilge, Özge... Çok kalabalıktı. Hep böyle olurdu. Deniz kalabalık oldu mu, Güliz nedense çok yorulurdu. Yemek yer yemez, uyuyacaktı...

"Yoook!" dedi, "Öyle uzaklara gitmek yok! Seninle uğraşamam ben!"

Gerçekten de uğraşacak hali kalmamıştı, nerdeyse sandalyenin üzerinde uyuyacaktı. Gitti, yavaşça odasından *Tavşan Kardeş* dergisini aldı. Bu dergi, yeryüzü çocuklarının kolayca anlayabileceği biçimde düzenlenmişti. Hemen hiçbir yazı yoktu, hep resimdi.

Sandalyesinde bu *Tavşan Kardeş* dergisinin resimlerine bakıyordu. Aptal bir avcıyla akıllı bir tavşanın başlarından geçenler anlatılıyordu resimlerle... Tavşanlar çok sevimli, sevimli oldukları kadar da çok tuhaf yaratıklardı. Ön ayakları kısa, arka ayakları uzundu. Yokuş yukarıya koştular mı arkalarından hiçbir köpek yetişemezdi bu yüzden... Arka ayakları yüksek olduğu için sanki düz yolda gibi rahat koşarlardı. Oysa köpekler... Dört ayakları da bir boyda olduğundan zor koşarlar, bu yüzden de dilleri bir karış sarkardı, yorgunluktan.

Bu dergide kurnaz tavşan, avcının aptal tazısıyla karşılaşıyordu, bir tepenin eteğinde. Aptal tazının gö-

revi, ne yapıp yapıp, tavşanı avcının önünden geçirmekti. Hiç kurnaz tavşan, bu aptal tazının oyununa gelir mi? Avcıyı önceden gören kurnaz tavşan başlıyor yokuşa doğru yavaş yavaş yürümeğe... Köpeğin görevi, ya tavşanı yakalamak, ya da yolunu avcıdan yana çevirmek. Kurnaz tavşan bunları çok iyi bildiği için, önce yavaş yavaş yürüyor yokuşa doğru... Aptal tazı onun yavaş yürüdüğünü görünce hemen koşup yakalayacağını sanıyor... Kurnaz tavşanın amacı, onu yormak değil mi? Birazcık hızlanıyor, köpek de hızlanıyor. Tavşan, onun yaklaştığını görünce biraz daha açıyor ayaklarını. Köpek tüm gücünü harcayarak yetişmek istiyor; ama yokuş yukarı tavşana yetişmek kolay mı? Tavşan tam gücünü harcayıp hızlansa, arayı daha da açacak; ama aptal köpek akıllılık eder de, ya kovalamaktan cayarsaaa?.. Umudunun kırılmaması için biraz daha yavaşlamalı... Hah, böyle işte! Neredeyse kuyruğu köpeğin ağzına girmeli. Aptal tazı nasıl da umutlanıyor... O pamuk gibi kuyruğu hoop ağzına alıp, koşan tavşanı kuyruğundan hızla çekse... Aman ne kadar da güzel olurdu! Haydi öyleyse bir atılım daha... Atılım güzel de, nerde o güç aptal tazıda?..

Tavşan dönüp bakıyor ki... Ohooo!.. Tazı çok gerilerde... Ne yapmalı? Biraz daha yavaştan almalı! Biraz daha... Eh.. Araları kapanır gibi oldu... Tazının dili de bir karış sarktı. Nerdeyse yere değecek... Tavşan bıraktı koşmayı da, parkta gezintiye çıkmış gibi yürüyor. Köpekte hiç iş kalmamış olacak ki, hooop olduğu yere oturuverdi... Tavşandan utanmasa dört ayağını birden

uzatıp yatacak. Birden dönüp tam karşısına oturuveren tavşan gülüyor, hem de katıla katıla!.. "Ne oldu, yoruldun mu?" demek istiyor bakışlarıyla... Aptal tazı! Sen hiç yokuş yukarı benim gibi bir tavşanın arkasından koşup onu yakalayabilir misin? Hiç büyüklerinden duymadın mı, yokuş yukarı tavşanın yakalanmayacağını!..

Güliz öylesine dalmıştı ki, bu aptal tazının öyküsüne... Birden toparlandı... Annesi ona bir görev vermemiş miydi?

"Nerde benim Öksüz Civciv'im?" dedi, "Sakın bu aptal tazı kapmış olmasın?"

Gerçekten de, civciv ortalarda yoktu. Bahçede olması gerekirdi. Sakın, çiçeklerin arasına girip eşelenmesin?

Kalktığı sandalyenin üstüne resimli kitabını koydu. Başladı aramaya. Annesine de soramazdı. Evin arkasına gidemez miydi? Ama Niyazi Dede, tavuğun yavrularını arkasına takıp ön bahçeye geçmesin, geçip de çiçeklerin diplerini eşelemesinler diye araya tel örgü germişti. Bu bahçe, biraz da Bayan Şenay'ın bahçesiydi. Tavukların buraları kirletmemeleri gerekirdi. Bu yüzden, Öksüz Civciv de bu bahçeden arka bahçeye geçemezdi. Nereye giderdi öyleyse?

Peki ama bu civciv alçacık duvardan uçamaz mıydı? Bu kapıyla duvar inekler, köpekler için yapılmıştı. Civciv ne kapı dinlerdi, ne duvar?

Oysa daha duvardan atlayacak, kapının üstünden uçacak kadar büyümemişti, parmak kadar civcivdi.

Komşunun bahçesine geçmişti, tellerin altından. Arandığından haberi bile yoktu; otların üstünde eşelenip duruyordu işte!

"Seni yaramaz seniiii!" dedi, "Annem görmeden geç bu yana bakayım! Gel, ci! Ci! Ci! Ci! Ci! Çabuk! Annem görürse ikimize de söylemediğini bırakmaz!"

Başını kaldırmış Güliz'e bakıyordu civciv, "Beni mi çağırıyorsun?" diye soracak gibilerden.

"Gel çabuk! Annem görmesin! Geç bu bahçeye!"

Büyük tavuklar gibi kendini geriye vere vere eşeleniyor, eşelendiği yerden yararlanmış gibi de gagasını, koparttığı toprakların içine sokuyordu. Ancak kendisinin görebileceği böcekler bulup atıştırıyordu.

Onu kandırmadan geçiremeyecekti telin bu yanına. Elini yem verir gibi uzatıp parmaklarını oynatıyordu:

"Gel bil bili bili bili!"

Herhalde dillerden birinde, 'bili' tavuk anlamına geliyordu, ya da tavuk dilinde "Koş, sana yem vereceğim!" demekti.

Aaa! Anlamış olmalıydı ki, iki yanına devrile devrile koşuyordu. Güliz, bugüne kadar onun koştuğunu hiç görmemişti. Demek bu söz, tavuklar, piliçler, civcivler arasında o kadar geçerliydi haaa!.. Telin altından geçmiş, iki ayağının arasına girip saklanmıştı. Hiç de, aldanıp da yem için gelmişe benzemiyordu. Acaba bir şeyden mi korkmuştu? Güliz başını kaldırıp bir de ne görsün?.. Karaçomar, onun eşelendiği yerden başını çevirmiş kendisine bakıyor! Civcivin sığındığı yeri gö-

rünce de, sinsi sinsi telin altına gelip bekliyor. Bu telin sınır çizgisi olduğunu bilerek öylece direnip kalıyor. Bir ay kadar önce Tekinok'un bahçesinden kovulduğunu unutmadığı nasıl da duruşundan belli!

"Anneee! Anneciğim!.. Bak, Karaçomar!"

Annesi, içerde tam pilavın yağını koyuyordu:

"Civciv nerde?" diye sordu mutfaktan.

"Yanımda anneciğim!"

"Dur, geliyorum!"

Tencerenin kapağını örtüp ateşi kıstı, bir solukta gelmişti kızının yanına:

"Hani," dedi, "nerde Karaçomar?"

Annesine seslendiğini anlamıştı. Tıpış tıpış almış başını gidiyordu.

"Bak işte! Civciv, bak nasıl kaçtı ayaklarımın dibine, Karaçomar'ı görünce!"

"Haydi, artık yemeğe! Yemek hazır! Eriklerden kompostо da yaptım, seversin diye! Gel bakalım sen de, Öksüz'üm benim! Gene Karaçomar korkuttu mu seni? Döverim onu ben!"

X

On gündür roman yazıyordu Bayan Şenay. Öğleden sonraları bahçenin tek ağacı olan kestanenin altına masasını çekiyor, Güliz odasında, aptal tazıyla kurnaz tavşanın resimli öykülerine baka baka uyurken bir iki saat çalışıyordu gölgede.

Öksüz Civciv de alışmıştı bu yaşama. Komşunun bahçesine girmiyordu artık. Köpekli bahçeydi orası... Başını çevirip bakmıyordu bile. Oysa Kezban Nine'nin ne çomarı vardı, ne tazısı... Bol süt veren bir ineği vardı bu bahçede, o kadar. Nereden de dadanmıştı bu Karaçomar? Arada bir, arka bahçeden geliyor, mutfaktan atılan döküntüleri burnuyla arıyor, bulduğunu yiyip kimseye görünmeden geldiği gibi de gidiyordu. Ne olursa olsun, alışmıştı bir kez. Ne kendisine atılan taştan korkuyordu, ne odundan.

Bayan Şenay, tam yazısına daldığı sırada Niyazi Tekinok elinde bir dizi balıkla girmişti bahçe kapısından:

"Kolay gelsin Sayın Yazar!" dedi, "Serin yeri bulmuşsunuz! Cide sıcaktan kavruluyor bugün! Ben de balığa çıktım sandalla. Sıcak bastırınca dayanamadım!"

"En rahat yer, gene bu bahçe!" dedi Bayan Şenay, "Erdem yukarda uyuyor, Güliz de aşağıda..."

"Siz de kestanenin altında yazı yazıyorsunuz, öyle mi?"

"Evet, roman yazıyorum! Sizden bir ricam olacak... Sizin civcivler var ya..."

"Evet..."

"Onları şu bahçeye geçirseniz... Bir sakıncası yoksa?.."

"Bu bahçeye mi?"

"Evet, buraya."

"Sizi rahatsız edeceklerini düşündüğümden sokmuyordum onları bu bahçeye..."

Bayan Şenay gülüyordu:

"Böyle düşünmekte haklı olabilirsiniz." dedi, "Beni rahatsız ettikleri bir şey değil, eşelenip bahçeyi bozarlar, biliyorum; ama onları incelemek istiyorum, şu yazdığım roman için... İstiyorum ki, bahçede hiç olmazsa öğleden sonraları gezip dolaşsınlar..."

"Hay hay!" dedi Niyazi Tekinok, "Hemen şimdi, aradaki tel örgüyü kaldırıyorum! Haydi hoşçakalın!"

Niyazi Tekinok, elindeki istavrit dizisini yukarı bırakmak için dış kapıdan içeri girerken Bayan Şenay da bıraktığı yerden sürdürüyordu yazısını:

"Neden Öksüz Civciv'i aralarına almıyorlardı? Bir kötülük mü gelebilirdi ondan? Onu bir yumurta içinde tam yirmi bir gün, altında ısıtan, ısıtıp oluşturan, gagasıyla kabuğunu kırıp ortaya çıkaran o tavukla karşılaştırdım bir gün. Arkasını dönüp gitti, o annesi olacak tavuk. Öksüz Civciv de öyle! Ne ona sokuldu, ne de peşine takıldı. Başka bir gün kümesin kapağını açıp annesi olacak tavuğu dışarı çıkarınca, civciv kanatlarını açıp ayaklarının dibine kaçtı. Tavuk uzaklaşıncaya kadar da ayaklarının arasından ayrılmadı. Onu tanımıyor muydu? Yoksa tanıdığı halde gitmek istemiyor muydu?"

Yazar Bayan Şenay'ın romanı böyle sürüp gidiyordu.

Öksüz Civciv, çiçeklerin arasından çıkıp gene ayaklarının dibine gelmişti Bayan Şenay'ın. Gagasıyla ayaklarına dokunuyor, kendisiyle ilgilenmesini istiyordu. Beklediği ilgiyi göremeyince küçücük kanatlarını açıp dizlerinin üzerine sıçrayıvermişti. Tozlu topraklı ayaklarıyla üstünü başını kirletmesin diye korunurken hooop, bu kez de masanın üstüne! Hem de kâğıtların ortasına! Yem istemek için değildi bu sokulması... Bahçeye çıkarmadan önce tencerenin dibindeki pilavı koymuştu önüne. Güliz bile yiyip bitiremezdi o kadar pilavı. Suyunu da içirmişti. Bir saattir de, bahçede börtü böcek ne bulduysa gagalamıştı. Ne istiyordu bu Öksüz Civciv, Bayan Şenay'dan? İstediği onun sevgisi, sevecenliğiydi.

Yazar, elindeki kalemi, kâğıtların üstüne bırakıp onu

masanın kıyısına çekmişti. Eli, çok büyük gelirdi onun başını, ya da sırtını okşamaya. İki parmağını bitiştirip başladı, tepesinden kuyruğuna doğru kaydırmaya. Sevilmekten okşanmaktan ne kadar da hoşlanıyordu!

"Haydi canım!" dedi, "Bugünlük bu kadar yetiversin! İşim geri kalıyor. Gene seni yazıyor, seni anlatıyorum. Seninle ilgileniyorum demektir. Hadi kendi bildiğin gibi dolaş! Canının çektiği gibi eşelen!"

Tam yazıya dalmıştı ki, kümesin boşalmasını andıran sesler duyuldu gerilerden. Bir de dönüp baktı ki, benekli tavuk takmış on ikili takımını arkasına, kopmuş geliyor! Alaca civcivi yedeğe ayırırsak tam bir futbol takımı... Geniş bahçeyi görünce turna dizisi gibi açılıverdiler. Hemen hepsinin de başları önlerinde olduğu için, karanfillerin dibindeki Öksüz Civciv'i hiçbiri görmemişti. Anne tavuk, boyunun uzunluğundan yararlanarak göz göze gelmişti onunla. Telâşlı seslerle şimdi de yavrularını uyarıyordu. Yaptığı uyarı tam tehlike bildirisiydi. Onları kanadının altına çağırıyordu. Açıkçası, "O bizden olmayan civcive sokulmasanız iyi edersiniz, yavrularım!" demek istiyordu. Geniş bir bahçeye gelmişlerdi işte! Sokulmanın ne gereği vardı. Ona da yeterdi bu bahçe, kendilerine de.

Çok geçmeden caymışa benziyordu düşündüklerinden... Önündeki işi bırakıp yürüdü parmak kadar civcivin üzerine. Onu bu bahçeden kaçırmak istiyordu. Bulduğu yemlerin yavrularına kalması için de olabilirdi bu tersliği.

Bayan Şenay bu durumu şaşkınlık içinde izliyor, baktıkça şaşkınlığı daha da artıyordu. Bu anne olacak tavuğun küçük bir yaratığa, hem de kendi türünden bir yavruya bu düşmanca davranışı neden ileri geliyordu? Bu civciv ne yapmıştı kendisine? Suçu, henüz yumurta halindeyken bu anne olacak tavuğun altına konmamış olması mıydı?

Yaşam deneyimi tavuktan çok daha fazla olan şu civciv, bir bakıma koskocaman tavuktan daha olgun, daha anlayışlıydı.

"Gel yavrum!" dedi, "Gel, masamın üstüne çık. Kimse senin tüyüne dokunamaz!"

Böyle söylemişti; ama hemen yanıldığını da anlayıvermişti. Her zaman Bayan Şenay'ı nerede bulacaktı bu Öksüz Civciv? Kendisinin olmadığı bir gün onu bir köşeye kıstırırlar, "Haydi bakalım, o bayan gelsin de kurtarsın seni!" demezler miydi?

Bayan Şenay:

"Bakalım!" dedi, "Ne yapacak bu çok bilmiş tavuk! Öldürecek değil ya, bu Öksüz Civciv'i!"

Anne tavuk, önce "gut gut gut!" diye yavrularını topladı çevresine. Sonra Öksüz'ün üzerine atıldı. Civciv önünden çekiliverince, o hızla üç beş adım ilerleyen tavuk öfkeyle dönmüştü geriye. Civciv, uzakta gözlerini ona dikmiş bekliyordu; saldırırsa, üzerine atılacakmış gibi duruyordu. Anne tavuğun saldırı çabası kırılmış gibiydi. Tam bu sırada, civciv sürüsünün içinde tek kalan alacalı yavru, kanatlarını açıp Öksüz'ün üzerine

atılmaz mı? Anasına meydan okuyan Öksüz, onun on günlük yavrusundan mı yılacaktı? Yanına kadar gelmesini beklemeden, ona saldırdı... Öyle ustaca saldırmıştı ki, bir tavuk, hem de gelişmiş bir tavuk, bu denli becerikli olamazdı. Bayan Şenay:

"Aaa!" dedi, "Bizim Öksüz meğer tavuk değil, horozmuş! Ancak bir horoz, hem de itişken bir horoz böyle ustaca dövüşebilir!"

Hızla atılmış, iki gagayı alaca civcivin başına indirmişti. Her ikisinin de yaşamlarında ilk kavgalardı, birbirlerini gagalamaya çalışıyorlardı. Anne tavuk durmuş, sanki onları izliyordu. Belki onun yavrusu olan bu alaca civciv de horozdu. Onun döğüşkenliği hoşuna gitmiş gibiydi. Öksüz, bir sıçrayışta iki pençesini birden onun başına indirince şaşırmış, dönüp kaçmaya başlamıştı. Ne var ki, kovalayacak gücü tükenmişti Öksüz'ün. Kanatlarını açıp kapamakla yetindi. Kuzgun gibi üzerine doğru gelen tavuğun önünden kaçmaktan başka yapacağı iş kalmamıştı artık.

Kaçmıştı; ama çiçeklerin arasına doğru... Ne kadar iyi yürekli olsalar, insanlar da bir yere kadar kolluyorlardı kendilerinden güçsüz olanları... Dara geldi mi, kendi gücünden başka başvurulacak güç yoktu bu yaşam kavgasında...

Böylece ilk dersi almış oluyordu, küçük itişkenimiz. Bayan Şenay, şimdi bulmuştu işte yazısının can alacak yerini. Kendi yaşamına da uygulayabilirdi Öksüz Civciv'in davranışını. Güliz'in ne ayrıcalığı vardı Öksüz

Civciv'den? Yalnız Öksüz'den mi, tüm civcivlerden! Kızını da tek başına yaşayacak gibi yetiştirmeliydi ki, toplumun içinde yerini alabilsin, itici gücünü geliştirebilsin.

"Anne! Anneciğim!"

Bahçeye açılan kapıdan sesleniyordu Güliz. Öğle uykusundan kalkmıştı da... Bahçede anneleriyle birlikte dolaşan civcivleri görmüştü.

"Aman ne güzel anneciğim!" dedi, "Biz görmeyeli daha da büyümüş bunlar! Bizim Öksüz nerede anneciğim? Aralarına mı karıştı yoksa?.."

"Karışacak; ama istemiyorlar ki..."

"Peki anneciğim, Öksüz ne yapıyor?"

"Ne yapacak, kendi kendine gezinip duruyor!"

"Vah Öksüz'üm vah!"

"Neden vah çekiyorsun Öksüz'e? Bir gün nasıl olsa anlaşacaklar birbirleriyle. Aynı kümeste yaşamak zorundalar! Niyazi Dede ona özel kümes yapacak değil ya!"

"Şimdiden anlaşsalar olmaz mı?"

"Demek ki olmuyor! Tavukların bazı şeyleri bilmeleri, öğrenmeleri zaman alıyor. Yavrularından başka hiçbir yaratığı görmüyor gözleri. Yavrular da kendi yavruları olsa! Kimbilir hangi tavuğun yumurtalarıdır?"

Daha çok şey vardı anlatacak! Tüm bunları kızına nasıl anlatacaktı? O da bir civciv sayılırdı. İleride o da öğrenecekti, yeryüzünde arkadaş olacak, kaynaşması gereken kendisi gibi milyonlarca çocuk olduğunu!

Öksüz Civciv yaprakların arasından çıkmıştı. Güliz'i görmüş olacaktı ki, kapıya doğru koşuyordu. Yaptığı kavga onu yıldırmamıştı. Tam tersine, kendisine güvenini arttırmıştı. Civcivlerin arasından geçip ayağının dibine kadar gelmişti:

"Ne istiyorsun?" dedi, "Ekmek mi, bulgur mu?"

"Bak, Güliz!" dedi annesi, "Dolaptan torbayı getir, bulgur torbasını!"

"Bir avuç yeter ona! Alırım torbadan avucumla, serperim önüne!"

"Getir torbayı da hepsini ver!.. Avuç avuç!.. Kardeş kardeş yiyecekler mi bakalım?"

İçerden torbayı getiren Güliz, kapının eşiğinden sesleniyordu:

"Gel, bili, bili, bili!"

Öksüz Civciv, çağrıya alışık olduğu halde durmuş bekliyordu; çünkü anne tavuk onun yolunu kesmiş, önüne dikiliyordu. Yavrularının bulgur tanelerini kapışmasını izliyordu.

Öksüz Civciv tavuğun yanından geçip de yemleri kapışan civcivlere katılmak isteyince iş değişti. Öfkeyle yürüdü üzerine, yavrularından uzaklaştırdı. Onun yemesini istemiyordu. Öksüz, bunu anlamıyor muydu? Gene de dönüp dönüp geliyor, civcivlerin arasına karışmak istiyordu. Güliz bu durumu görmüş, yemleri avuç avuç onun önüne serpmeye başlamıştı. Yavaştan almanın yeri olmadığını pek iyi anlayan Öksüz, taneleri öyle çabuk topluyordu ki... Anne tavuk burada da

yetişmişti. Onu kaçırırsa yemlerin yavrularına kalacağını düşünmüş, yeniden boynunu uzatıp üzerine yürümüştü. Onu kaçırdıktan sonra bu kez de kendisi başlamıştı, tık tık yemleri toplamaya.

Olanları, bitenleri masanın başından izleyen Bayan Şenay:

"Verme artık kızım!" dedi, "Bu anne yalnız kendisiyle, civcivlerini düşünüyor!"

Üçüncü katın balkonundan onları izleyen Zeliha Nine:

"Şimdilik böyle!"dedi, "Yavruları biraz büyüsünler, bakın nasıl kovalayacak onları! 'Haydi,' diyecek, 'artık kendiniz bulun, kendi yeminizi!'... Arkasına takıp gezdirmeyecek böyle! İşte o zaman..."

Biraz durmuştu söz buraya dayanınca. Bayan Şenay üstelemişti:

"İşte o zaman ne olacak Zeliha Nineciğim?"

"Öksüz de, işte o zaman, arkadaş olacak onlarla!"

'"Demek eşit birer tavuk olacaklar, o zaman!" dedi, "Çok tuhaf doğrusu, bu tavukların yasaları!.. Galiba biz gereğinden çok düşüyoruz çocukların üzerine, anne olarak! Kimbilir belki de topluma güvenmediğimizden..."

XI

"Anneciğim!" diye seslendi bahçeden Güliz, "Bugün denize gitmeyecek miyiz!"

"Başını kaldırıp da bulutlara bakmıyor musun?" dedi annesi, "Karayel'in serinliğini de mi duymuyorsun?"

"Ama güneş..." diyecek oldu. Sözü ağzında kalmıştı. Tam bu sırada, Gideros Koyu'nun üzerinden doğru kabaran bulutlar alçalmakta olan güneşi kapatıvermişlerdi.

"Mayomu sabahtan giymiştim içime." dedi yüzünü ekşiterek, "Her gün giremiyoruz denize anneciğim!"

"Eee... Bizim Karadeniz'imiz böyle! Çok alıngan oldu. Hemen darılıveriyor. Hani haksız da değil. Eylül'ün bugün yirmisi... Yavaş yavaş biz de hazırlanmalıyız!"

Denizden kopup gelen rüzgâr, şosenin tozlarıyla birlikte içeri girmiş, mutfağın kapısını küt diye duvara çarpmıştı. İçerde çay bardaklarını tepsiye koyan Bayan Şenay:

"Güliz!" diye seslendi. "Kapat bahçe kapısını! Tüm bardaklar toz içinde kaldı! Çayımızı içerde içeriz!"

Oysa kızını da karşısına alıp bahçede içmeyi düşünüyordu. Birden kestanenin altındaki yazı makinesini anımsadı. Elindeki bardağı bırakıp koştu bahçeye. Kâğıtların üzerine deniz kıyısından topladığı renkli taşları koyduğu için rüzgâr uçuramamıştı onları. Ne varsa masanın üzerinde derleyip topladı, içeriye taşıdı... Örtüsünü bile bırakmadı masanın. Nerdeyse yağmur bindirecekti. İlk damlalar alnına düşüyordu.

"Hele şunlara bak anneciğim! Şu civcivlere bak! Nasıl da koşuyorlar!"

"Sen halâ civciv mi diyorsun? Piliç oldu artık onlar!"

"Bizim Öksüz Civciv ne oldu?"

"O da küçük bir horoz! Nerde? Yok mu görünürlerde?"

"Yok anneciğim!"

"Tüm tavuklar duvarın dibine dizildiler. Evin arkasındadır bizim Öksüz!"

Mutfağın penceresinden arka bahçeye bakan Bayan Şenay bir iki tavuk görebilmişti. Bunlardan biri de, on gün önce civcivlerini arkasına takıp gezdiren benekli tavuktu. Şimdi evin arkasında tek başına eşelenip duruyor, bulduğu yemleri de atıştırıyordu. Geçen yıllar-

dan kalma deneyimli bir horoz, bindiren karayelin neler getireceğini sezinlemiş olacak ki, kıyıda köşede kalan tavukları odunluğun çatısının altına çağırıyordu.

"Bizim yavru horoz buralarda da yok!" dedi Bayan Şenay, "Komşunun bahçesinde olmasın?"

Son günlerde bir hal olmuştu Öksüz'e. Başını alıp gidiyordu, neresi olursa olsun. Bir gün bahçe kapısını açık bulmuş, şoseye çıkmıştı. Limana taş çeken büyük kamyonların altında kalmaktan bile korkmuyordu.

Büyük bir sandığı tersine kapatarak özel bir kümes yapmıştı ona, Bayan Şenay. Bahçeye açılan kapının önüne oturtuvermişti bu şeker sandığını. Sürgülü, el kadar bir kapısı vardı; iki de, kibrit kutusu büyüklüğünde karşılıklı penceresi... Akşam oldu mu, nereye giderse gitsin kapısının önüne gelip bekliyordu. Önüne bir avuç yem serpiyordu Güliz. Son tanesine kadar kimseye kaptırmadan yedikten sonra kümesine girip suyunu içerde içiyordu. Kulpu kırık fincan evinin tek süsüydü.

"Anneciğim!" dedi Güliz, "Sakın odunlukta olmasın!"

"Olabilir!" dedi, "Çaydan sonra gider bakarım! Sen şu masanın başına otur da, hani o sarı yağdan süreyim ekmeğine. Biraz da, yeni yaptığım kızılcık reçelinden koyayım!"

"Çok iyi olur anneciğim!"

"Sabahtan kalma biraz da süt var... İstersen sütlü çay yapayım!"

"İçerim!" dedi, hiç huysuzluk etmeden.

Ocaktan çaydanlığı alırken yağmur bindirmişti. Birden kararıvermişti evin içi... Mutfağın ortasına bomba düşer gibi bir de gök gürültüsü... Odanın alacakaranlığını yırtan şimşek parıltıları...

"Koş!" dedi annesi, "Kapat bütün kapıları!"

Güliz, aralık kalan kapıları kapatıp mutfağa koşmuştu annesinin yanına. Şimşeklerin ardı arkası kesilmiyordu.

"Korkuyorsun, değil mi?" dedi, "Bir de Öksüz Civciv'i düşün. Kimbilir nasıl ıslanıyordur dışarıda!"

"Ya bu şimşekler onun başına düşerseee?.."

Annesi gülmeğe başlamıştı:

"Onun başına neler düşerse dedin, anlayamadım?"

"Şimşekler düşerse, dedim!"

"Şimşekler düşmez... Düşse düşse yıldırımlar düşer... Şimşekler çakıp geçer, o kadar..."

"İkisi de aynı şey değil mi anneciğim?"

"Evet kızım!" dedi, "İkisi de aynı şey; ama biz, çakarken 'şimşek', düşerken 'yıldırım' diye adlar vermişiz ona."

"Ya yıldırım düşerse bizim Civciv'in başına, anneciğim?"

Tam bu sırada çatırtılarla evin arkasındaki ormana bir yıldırım düşmüştü. Yağmur, yıldırımla birlikte daha hızlanmış olmalıydı. Şakırtılarla yağıyordu, odunluğun üstüne. Karayel denizden doğru geldiği için, mutfağın camlarına vurmuyordu yağmur taneleri. O bakımdan rahattı mutfak.

"Evet anneciğim, ya yıldırım düşerse başına Öksüz'ün?"

"Hiç üzülme kızım!" dedi annesi, "Onun minicik başını o yıldırım nerden görüp de düşecek? Yıldırım böyle havalarda ağaçların altına kaçan insanların daha çok çobanların başına düşer. Hem, o kadar üzülmene gerek yok? Bizim civcivimiz artık öksüzlükten kurtuldu, kocaman bir horoz oldu; korur kendisini!"

Mutfağın bir köşesinde küçük masanın başında rahatça sütlü çaylarını içiyorlardı; ama akılları da hep Öksüz Civciv'deydi. Ne kadar büyüse, bir horoz da olsa, onların Öksüz Civciv'iydi o!

"Söz!" dedi annesi, "Yağmur kesilsin hemen aramaya çıkacağım. Sen şimdi biraz daha reçel ye! Kızılcık reçeli... Bak bu da keçi peyniri! Bartın'dan getirttim, senin için!"

Her gün bu saatlerde kahvaltıya alışmışlardı. Ankara'da işten güçten vakit bulamıyorlardı. Hem yiyorlar, hem de onu, kendilerinin bir parçası olan Öksüz'lerini, küçük horozlarını düşünüyorlardı. Ne güzel de bir horoz oluyordu. Kıpkırmızı bir ibiği vardı. Kırmızı siyahlı kanatları... Pırıl pırıl renkli tüyleri... Sarı çizmeleri andıran uzun iki de ayağı vardı ki, bu karası bol tüylerin arasından çıkışı ayrı bir güzellik veriyordu ona.

"Bak, anneciğim!" dedi Güliz, "Yağmur kesiliyor. Artık gök de gürlemez oldu!"

"Anladım Gülizciğim! Onu aramaya gitmemi istiyorsun, öyle mi?"

"Sen kalsan da, Niyazi Dede'ye söylesek?.. Erdem'le gidip arasalar?.."

"Aman duymasınlar! Çok üzülürler sonra. Bizi suçlarlar üstelik. 'Bir civcive bile bakamadılar.' demezler mi bizim için?"

"Doğru anneciğim! Ben geleyim seninle öyleyse."

"İclâl Abla'nı alırım yanıma! Yerler çok çamur... Biz bahçe içlerine de bakarız onunla!"

Bayan Şenay, kahvaltı masasını olduğu gibi bıraktı. Bütün bir yaz giymediği pardösüsünü çıkardı bavuldan. Önce ikinci katın ziline dokundu. İclâl, bakkaldan pirinç almak için hazırlanmış, merdivenlerden iniyordu.

"Haydi İclâlciğim!" dedi, "Bizim Öksüz'ü aramaya gidiyoruz!"

Güliz, İclâl Abla'yı görünce, "Ben de geleyim!" diye tutturacaktı ki:

"Bak Güliz!" dedi annesi, "Sen evin hanımı olur, gelen konukları karşılarsın! Haydi biz gidelim İclâlciğim!"

Güliz pencereyi açmış, sesleniyordu arkalarından:

"Bulmadan gelmeyin onu!"

Ev geride kalınca kuşkuyla sormuştu İclâl:

"Ya bulamazsak?.. Ya da yağmurda sulara kapılıp gittiyse?.."

Gerçekten de, şosenin altındaki künklerden şarıl şarıl sel suları akıyordu. Köy bir tepenin eteğinde olduğu için yağmur kesilse de biriken sular daha yeni yeni iniyordu yükseklerden.

Köşeyi döner dönmez Niyazi Dede'yle yüz yüze gelmişlerdi. Erdem'i elinden tutup su birikintilerinden atlatıyordu dedesi:

"Sayın Şenay!" dedi, "Bu havada nereye böyle?"

Ne desindi Bayan Şenay?

"Şöyle bir gezmeye çıktık!" mı desindi? Doğruyu söylemekten başka çare yoktu:

"Civciv... Öksüz Civciv'i bahçede göremedik de... Aramaya çıktık!"

Dört yanına bakınmaya başlamıştı Niyazi Dede:

"Nereye gitmiş olabilir?" diye kuşkuyla soruyordu kendi kendine. Gene sorusunun karşılığını kendisi bulmuştu:

"Nereye gidecek?" dedi, "Bir saçağın altına sinip kalmıştır!"

"Biz de öyle düşünmüştük İclâl'le!"

"Ben de geleyim sizinle!" diye dedesinin elini bırakmıştı Erdem.

"Nereye geliyorsun?" dedi dedesi, "Sen evde bekle beni. Çantanı hazırlasın ninen!"

Sonra Bayan Şenay'a dönerek:

"Gidiyor Erdem!" dedi, "Onu İstanbul'a götürüp bırakacağım. Okullar nerdeyse açılacak! Gitsin birkaç gün önce!"

"Demek Erdem gidiyor, öyle mi?"

Üzgündü Erdem. Bayan Şenay, saçlarını okşarken:

"Güliz evde!" dedi, "Pencerede bekliyor bizi! Şimdi geliyoruz Erdemciğim!"

Su birikintilerinden atlaya atlaya evin yolunu tutmuştu Erdem. Niyazi Dede, bir süre torununun peşinden baktıktan sonra:

"Buyurun gidelim!" dedi.

Köy kahvesinin önünde dolanıp tam köy içine giden keçiyoluna sapmışlardı ki, süprüntülükte bir iki tavuğa rastladılar. Eşelenip duruyorlardı. Az ileride, çitin üstünde kanatlarını açıp kapayan bir horoz gözüne ilişmişti Bayan Şenay'ın.

"Sakın bu olmasın?" diye yürüdü o yana. Niyazi Dede, uzakları pek seçemezdi. İclâl'i geride bırakarak koştu o yana.

Kanatlarını çırpan küçük bir horoz, tavuklara dönerek tuhaf sesler çıkarıyordu. Bayan Şenay:

"Hele bakın şu maskaraya!" dedi, "Horoz olmuş da, ötmeğe çalışıyor! İn aşağı bakayım ordan! Seni hayta seniii!.. Kaçarsın evden, öyle mi?"

"İşte o!" dedi Niyazi Tekinok, "Sizin Öksüz Civciv, çitin üstünde! Gel bili, bili, bili!"

Tavuklar eşelenmeyi bırakmışlar, bu çağıran yaşlı adama bakıyorlardı, kimi çağırıyor diye.

Öksüz Civciv, çalımı bozulmuş dövüşken bir horoz gibi çitten atlayıp iki tavuğun arasına sokulmaya çalışıyordu. Her iki tavuk da hiç yabancılık göstermiyordu ona. Demek eski arkadaştılar.

"Gel bakalım, Öksüz'üm!" dedi, "Haydi bize gidelim! Seni köpekler kapar buralarda!"

Hiç oralı olmuyordu.

İclâl kuşkulanmıştı durumdan:

"Sakın başka piliç olmasın bu!" dedi, "Hiç oralı olmuyor çünkü.."

"Bacaksız, horozluk taslıyor bize!" dedi Tekinok, "İki tavuğu gördü de kendisini horoz oldum sanıyor!"

Üzerine doğru yürüdü, yakalanmamak için iki yanına salına salına kaçıyordu. Bayan Şenay'la İclâl, koşarak önünü kestiler. Olduğu yerde büzülüp kalıvermişti ıslak bıldırcın gibi. İclâl eğilip yakaladı, kıskıvrak. Onun ıslaklığına ayaklarının çamuruna bakmadan kucağına alıvermişti. Sanki kucak nedir bilmezmiş gibi kurtulmak için debelenip duruyordu. Bayan Şenay:

"Bize unutturmak istiyor suçunu!" dedi, "Evden kaçar, bizi korkutursun haaa!.. Seni kümesine kapatalım da, gör sen!"

Birlikte eve dönmüşlerdi. Kaçırmamak için sıkı sıkı iki eliyle tutan İclâl, bahçeye girince:

"Ne yapayım Şenay Teyze," dedi, "salıvereyim mi onu bahçeye?"

Bütün piliçler, tavuklar koşarak gelmişler, bahçeye girenlerin ayaklarının dibinde toplanmışlardı. Güliz'le Erdem de, çıkmıştı bahçe kapısının önüne. Bayan Şenay:

"İclâlciğim bırakıver onu tavukların arasına!" dedi, "Biraz gagalasınlar da, kaçtığı için cezalandırsınlar bu haytayı!"

Önüne bırakacağı yerde, sallayıp sallayıp atıverdi havaya. Birkaç adım öteye uçmasını başaran Öksüz,

ayakları yere değer değmez kanatlarını çırptı. Az önce içinden gelen ötme denemesini yineledi:

"Üü!.. Üüüüü!.. Üüüü!"

Tüm duyanlar gülmüşlerdi bu beceriksizce ötüşe!

Öksüz Civciv, bu alaylı gülüşlere aldırmadan yağmurda kabaran toprağı eşeliyor, tüm tavukları, piliçleri börtü böcek yemeğe çağırıyordu. Şaşılacak şeydi. Onu nerde görseler, gagalamak için kovalayan yaratıklar çağrıya uyarak koşmuşlardı çevresine. Onu yeniden aralarında görmekten sevinçli görünüyorlardı.

Bir süre onları izleyen Bayan Şenay:

"Keşke yazdığım romanı bir hafta önce bitirmeseydim!" dedi, "Eğer bitirip basımevine göndermeseydim, bu Öksüz Civciv'i Karaçomar'a boğdurmazdım. Yazık oldu bizim Öksüz Civciv'e!"

Üzülmekte çok haklıydı Bayan Şenay. Ne bilecekti, bu Öksüz Civciv'den böyle güzel bir horoz çıkacağını? Onu utandırmak için ötüyordu işte durmadan:

"Ü! Ü!.. Üüüü!.. Üüüüü!.."

SON

Rıfat Ilgaz

Öksüz Civciv

Rıfat Ilgaz'ın çocuk romanları, tanıdık, bildik bir dünyanın olaylarını bize sunuyor. Ama Rıfat Ilgaz, onları katkısız bir insan ve doğa sevgisiyle yoğurup yeniden biçimlendiriyor ve kendine özgü o eşsiz mizahıyla gülümseyerek anlatıyor. Dünyaya biz de gülümseyerek bakalım ve şu dünya üstüne biraz düşünelim istiyor. Dünyaya gülümseyelim ve biraz düşünelim ki, çocuklar bugünkünden daha güzel bir dünyada yaşasın. Bir bülümünü Kültür Bakanlığı'nın da seçip yayımladığı bu çocuk romanlarında çocukların dünyası, onların düşleri ve gerçekleri sevecen bir sesle dile getiriliyor.

ISBN 975-348-018-0

9 789753 480185

http://www.cinaryayincilik.com
e-mail: cinar@cinaryayincilik.com